

UNIVERZITA KARLOVA
HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Příprava na manželství v ŘKC v sociálním kontextu

**Preparation for marriage in the Roman Catholic Church in a
social context**

Bakalářská práce

Vedoucí práce:

ThDr. Dalibor Jiří Vik, Ph.D.

Autor:

Barbora Plocková

Praha 2024

Poděkování

Za spolupráci na této bakalářské práci bych ráda poděkovala mému vedoucímu práce panu ThDr. Daliboru Jiřímu Viku, PhD., za jeho vlídný a ochotný přístup k jakýmkoliv dotazům z mé strany. Paní doc. PhDr. ThDr. Noemi Bravené Th.D., PhD. za pomoc při řešení formální a obsahové stránky textu a také při změně názvu tématu. Dále všem mým respondentům, kteří si na mě udělali čas a zodpověděli všechny mé dotazy v rámci praktické části bakalářské práce.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou bakalářskou práci „Příprava na manželství v ŘKC v sociálním kontextu“ vypracovala samostatně. Dále prohlašuji, že všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 24.4.2024

Barbora Plocková

.....

Anotace

Má bakalářská práce se věnuje tématu Přípravy na manželství v římskokatolické církvi v sociálním kontextu. Je rozdělena na teoretickou a praktickou část, přičemž v části teoretické jsem pracovala s dostupnou literaturou a ostatními zdroji na téma pastorační péče, manželství, příprava na manželství a jejich vliv na sociální záležitosti osob i státu. První část bakalářské práce se tedy zabývá právním rámcem římskokatolického manželství, dále pastorační péčí, jíž je příprava na manželství součástí. Jejimi metodami, vztahem se sociálním státem a také aktuálností tématu. Samotná příprava na manželství je obsahem poslední kapitoly teoretické části. Díky literatuře jsem porozuměla tématu lépe a mohla se tak přesunout k části praktické. Praktická část obsahuje představení výzkumné metody a její cíle, jimiž jsou prohloubení informací v oblasti příprav na manželství z římskokatolického hlediska, účinky této přípravy do budoucna a co hlavního by v rámci ní mělo být předáno budoucím novomanželům. Polostrukturované rozhovory posloužily k získání potřebných dat, které vedly k výsledkům výzkumné části.

Klíčová slova

Manželství, pastore, pastorační péče, sociální práce, příprava na manželství

Annotation

My bachelor's thesis focuses on the topic of marriage preparation in the Roman Catholic Church in a social context. It is divided into a theoretical and a practical part, and in the theoretical part I have worked with the available literature and other sources on pastoral care, marriage preparation and their impact on the social affairs of persons and the state. Thus, the first part of the bachelor thesis deals with the legal framework of Roman Catholic marriage, then pastoral care, of which marriage preparation is a part. Its methods, its relationship with the welfare state and the topicality of the topic. Marriage preparation itself is the content of the last chapter of the theoretical part. Thanks to the literature, I understood the topic better and could move on to the practical part. The practical part contains an introduction of the research method and its objectives, which are to deepen the information in the field of marriage preparation from a Roman Catholic perspective, the effects of this preparation in the future and what the main things should be conveyed to future newlyweds within the framework of this preparation. Semi-structured interviews served to obtain the necessary data that led to the results of the research part.

Keywords

Marriage, pastorate, pastoral care, social work, preparation for marriage

Obsah

1	Úvod.....	9
TEORETICKÁ ČÁST		11
2	Kanonické manželské právo podle CIC 1983	11
2.1	Pojem manželství a jeho místo v Božím plánu	11
2.2	Vznik manželství a náležitosti potřebné ke splnění před uzavřením sňatku	11
2.2.1	Účinky a cíle manželství.....	12
2.3	Překážky manželství.....	13
2.3.1	Zákazy manželství.....	15
2.4	Forma uzavření manželství podle CIC 1983	15
2.4.1	Manželský souhlas a jeho vady	16
2.5	Zrušení manželství.....	18
2.5.1	Odloučení za trvání manželství	19
3	Další prameny a literatura k danému tématu	20
4	Pastorační péče.....	24
4.1	Metody pastorační péče v rámci sociální práce	25
4.1.1	Pastorační rozhovor	26
4.2	Pastorační péče jako prosperita pro sociální stát	27
4.3	Aktuálnost tématu pastorační péče a manželství jakožto instituce.....	28
4.4	Role pastorační péče v manželství.....	31
5	Příprava na manželství.....	33
5.1	Tři druhy příprav na svátost manželství	34
5.2	Pojetí přípravy na manželství podle Traxlera a Opatrného.....	35
PRAKTICKÁ ČÁST.....		40
6	Metody a cíle výzkumné části.....	40
7	Metoda zpracování dat	41
8	Výzkumné otázky	42
9	Otázky k rozhovorům a představení výzkumného vzorku	43
9.1	Otázky pro rozhovor v Centrum pro rodinu – Pastorační středisko Pražského arcibiskupství	43
9.2	Otázky k rozhovoru s knězi	43
9.3	Představení výzkumného vzorku	44
10	Interpretace získaných dat a výsledky výzkumu	46
10.1	Tabulka 1 – Zjištěné informace od respondentů z výzkumných rozhovorů	58
11	Pozorování – kurz Pastoračního střediska pražského arcibiskupství.....	60
12	Diskuse	62

13 Závěr	64
Seznam použité literatury.....	65
Seznam tabulek	70

Seznam zkratek

apod. – a podobně

atd. – a tak dále

atp. – a tak podobně

Cca – circa /zhruba

CIC – Kodex kanonického práva

CPR – Centrum pro rodinu

č. – číslo

ČBK – Česká biskupská konference

čl. – článek

ČR – Česká republika

EU – Evropská unie

kán. – kánon

např. – například

NZ – Nový zákon

př. – příklad

ŘKC – Římskokatolická církev

SZ – Starý zákon

tj. – to je(st)

tzv. – takzvaně

1 Úvod

„Já, (jméno), odevzdávám se tobě, (jméno), a přijímám tě za manželku (manžela). Slibuji, že ti zachovám lásku, úctu a věrnost, že tě nikdy neopustím a že s tebou ponesu všechno dobré i zlé až do smrti. K tomu ať mi pomáhá Bůh. Amen.“

Jako téma své bakalářské práce jsem si vybrala *„Přípravu na manželství v ŘKC v sociálním kontextu“*. Toto téma jsem zpracovala z pozice katoličky, která se o přípravě na manželství a o poslání pastorační péče chtěla dozvědět více. Zajímalo mě, jaká témata se v rámci přípravy na manželství probírají, která snoubence nejvíce zajímají a jak vůbec celý proces probíhá, jak formou individuální přípravy s oddávajícím knězem, tak formou skupinových sezení v Centru pro rodinu při pastoračním středisku Pražského arcibiskupství.

První kapitola pojednává o Kanonickém manželském právu, které je platné od roku 1983 a které slouží, jako dobrý základ k přehledu této problematiky, ať už z hlediska církevního, teoretického nebo praktického. Kapitola popisuje, jak katolická církev přistupuje ke sňatku, jaké jsou jeho účinky a cíle, jaké mohou nastat překážky, které mohou manželství ohrozit, jaké jsou podmínky odloučení nebo zrušení manželství. Druhou kapitolu tvoří heuristika dostupných zdrojů, které se k dané problematice vyjadřují a ze kterých jsem čerpala nejvíce. Třetí kapitola nás seznamuje s pastorační péčí, zdůrazňuje témata, kterými se zabývá, její cílové skupiny, s čím nám může pomoci a kdo nám v rámci ní bude nablízku. Jelikož je tato bakalářská práce zaměřená na manželství a jeho sociální kontext, tato kapitola upřesňuje, co má společného sociální práce s pastorační péčí, jak může pastorační péče pomoci státu k jeho lepšímu fungování, jaké jsou metody pastorační péče a jaká témata jsou v tomto oboru dnes aktuální. Jedna z podkapitol vysvětluje, co je to pastorační rozhovor, k čemu slouží a jak se takový rozhovor vede. Poslední kapitola teoretické části práce se zaměřuje na samotnou přípravu na svátost manželství. Ukazuje, proč je prospěšná, jak pro budoucí manžele, tak pro jejich děti, ale také pro celou společnost, tudíž i pro stát. Jaké jsou její druhy a formy, že v takovéto přípravě už se vlastně nachází každý z nás od dětství a postupně se dostáváme až k bezprostřední přípravě v rámci několika měsíců před sňatkem. Poslední teoretickou kapitolu zakončuji probíranými tématy v rámci římskokatolické přípravy na manželství.

Úvod praktické části bakalářské práce se zabývá představením zvolené výzkumné metody a cíli, kterých jsem chtěla touto bakalářskou prací dosáhnout. Následující kapitola představuje, jakou metodou jsem při získávání dat postupovala a uvádí tři základní výzkumné otázky, kterými jsou: jak probíhá příprava na manželství v římskokatolické církvi, co vše je potřeba splnit před uzavřením sňatku a proč je vůbec příprava na manželství prospěšná. Další část praktické části práce obsahuje dvě sady výzkumných otázek, a to 12 otázek pro kněze a 10 otázek pro Centrum pro rodinu Pražského arcibiskupství, které mi posloužily právě k získání potřebných dat. Také zde představuji výzkumný vzorek, který se skládá ze tří respondentů z oblasti římskokatolické církve. K interpretaci dat a výsledků výzkumu jsem použila úryvky z proběhlých rozhovorů od všech třech respondentů, které jsem rozdělila do kódových kategorií. Pro lepší přehlednost a zestručnění výsledků jsem vytvořila tabulku, která obsahuje 8 kategorií a následné výsledky, které vyplynuly z polostrukturovaných rozhovorů s mými respondenty.

Jelikož jsem měla možnost zúčastnit se setkání v rámci příprav na manželství v Pastoračním středisku v Praze, kapitola jedenáctá uvádí informace, které jsem získala prostřednictvím nezúčastněného pozorování. Jako poslední kapitolu práce jsem zvolila diskusi, která rozvádí odpovědi na výzkumné otázky, jsou zde srovnávány získané poznatky z rozhovorů s literaturou, kterou jsem nastudovala během psaní teoretické části práce. Dále uvádí nové poznatky, které jsem během tvoření práce získala, i když nebyly předmětem výzkumu.

TEORETICKÁ ČÁST

2 Kanonické manželské právo podle CIC 1983

2.1 Pojem manželství a jeho místo v Božím plánu

Manželství, z hlediska římskokatolické církve, je přirozené spojení muže a ženy v jedno. Bůh dal tomuto spojení původ, smysl a cíl. I když se během let instituce manželství mění vlivem kultur a rychle se měnících sociálních struktur, základní kámen, na kterém je celý manželský sňatek postaven, zůstává stejný. Písmo svaté na různých místech naznačuje, že člověk potřebuje ke spokojenému životu svoji druhou polovinu. Proto má být žena oporou pro svého muže a muž ochráncem pro svou ženu, zároveň si ale mají být rovni. Jeden bez druhého sice mohou fungovat, ale ve dvou je dvakrát více radosti a o polovinu méně starostí.

Spojení Ježíše s celým lidstvem, tím že se obětoval, může být dobrým příkladem ke správnému fungování manželství. Ježíš natolik miloval svůj lid, že i když mu lidé tolik ublížili, obětoval svůj život a lidstvo nepřestal mít rád – stejně tak čas od času se musí muž obětovat pro svou ženu a naopak, tvořit kompromisy, a i přes všechny překážky, zachovat lásku, kterou jeden ke druhému chovají. „*Celý křesťanský život nese znamení manželské lásky Krista a Církve. Přeci už křest, který uvádí člověka do Božího lidu, je svatebním tajemstvím. Křesťanské manželství se tak stává účinným znamením smlouvy mezi Kristem a Církví.*“¹

2.2 Vznik manželství a náležitosti potřebné ke splnění před uzavřením sňatku

Kanonické manželské právo se vztahuje pouze na katolická nebo na smíšená manželství, ve kterých je alespoň jeden z manželů katolického vyznání. Je to vztah jednotný a nerozlučitelný, mezi katolíky je navíc povýšen na svátostnou úroveň² tím, že církev stanovuje, co je potřeba vykonat k udělení a přijetí svátostí, aby byla svátost platná a dovolená.³ V katolické víře patří svátost manželství mezi 7 svátostí tzv. „viditelná znamení Boží milosti“ – křest, biřmování, eucharistie, svátost smíření, pomazání nemocných,

¹ *Katechismus katolické církve*. 7. článek. Svátost manželství, 1995. s. 283-293 [online] Dostupné z: <http://web.katolik.cz/feeling/library/KKC.pdf> [citováno 30.1.2024]

² *Kodex kanonického práva: úřední znění textu a překlad do češtiny: latinsko-české vyd. s věc. rejstř.* Praha: Zvon, 1993. kán. 1055-1062 [online] Dostupné z: [http://www.farnostzebrak.cz/dokumenty/cic\(1983cz\).pdf](http://www.farnostzebrak.cz/dokumenty/cic(1983cz).pdf)

³ PŘIBYL, Stanislav. *Kanonické manželské právo*. [Nová Ves pod Pleší]: Hesperion, 2021. ISBN 978-80-88353-14-0. s. 11

kněžství a manželství.⁴ „Manželství je institucí přirozeného práva, vepsaná do lidské přirozenosti -> „Proto opustí muž otce i matku a přilne ke své ženě a stanou se ti dva jedním tělem.“ (Gn, 22,24); „Co Bůh spojil, ať člověk nerozlučuje.“ (Mk 10,9; Mt 19,6)⁵

Manželství vzniká manželskou smlouvou, tedy vnějším vyjádřením souhlasu obou stran, který podléhá vnitřnímu přesvědčení kontrahentů (smluvních stran), zákonnou formou. Obvykle mu předchází zasnuby, které představují oboustranný příslib manželství.⁶ Manželský souhlas má hned několik podmínek. K tomu, aby se stal platným, musí být osobní, tedy neovlivnitelný třetí stranou, řádně rozmyšlený, úplný, a to bez výhrad a také neodvolatelný.⁷ Manželský souhlas je takzvaným úkonem vůle, kdy se právně způsobilí snoubenci navzájem bezpodmínečně a dobrovolně odevzdávají a přijímají.⁸

Nedílnou součástí kanonických příprav na manželství je pastorační péče, kterou zajišťují pastýři duší, tedy osoby, které pečují o svěřený lid v rámci církve. Ti mají na starost především zjistit přítomnost případných překážek, které by bránily vzniku manželství, dosažení morální jistoty, že nic nebrání vzniku manželství, snaží se odradit mladistvé od uzavření sňatku, pokud snoubence shledávají nedostatečně vyspělé, dále zjišťují, zda je úmysl nupturientů (snoubenců) upřímný a jaké místo v jejich manželství zaujme Bůh. Tato bezprostřední příprava se koná v řádu několika měsíců, před uzavřením svátosti manželství.⁹ K tomuto tématu se podrobněji dostaneme v následujících kapitolách.

Posláním pastorační péče je pečovat o křesťany, zejména o jejich duchovní rozvoj, což je poskytováno prostřednictvím kázání nebo katecheze. Co se týče manželské pastorace, pro osoby již žijící v manželství se pastorační péče více než doporučuje, a to hlavně z důvodu překonání prvních manželských krizí, pochybností a upevnění manželského pouta.¹⁰

2.2.1 Účinky a cíle manželství

Hlavním účinkem manželství je trvalost a výlučnost skutečného právního vztahu, nejen přítomnost lásky, proto také manželství vzniká dodržením právního postupu. Manželé

⁴PŘIBYL. *Kanonické manželské právo*. s. 9

⁵ Ibid., s.10

⁶HRDINA, Ignác Antonín. *Kanonické právo*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. ISBN 80-86432-26-2. s. 296

⁷ PŘIBYL, Stanislav. *Kanonické manželské právo*. [Nová Ves pod Pleší]: Hesperion, 2021. ISBN 978-80-88353-14-0. s. 26-27

⁸ PŘIBYL. *Kanonické manželské právo*. s. 26

⁹Ibid., s. 38-39

¹⁰ *Kodex kanonického práva: úřední znění textu a překlad do češtiny: latinsko-české vyd. s věc. rejstř.* Praha: Zvon, 1993. kán. 1063-1072 [online] Dostupné z: [http://www.farnostzebrak.cz/dokumenty/cic\(1983cz\).pdf](http://www.farnostzebrak.cz/dokumenty/cic(1983cz).pdf)

mají navzájem stejná práva a povinnosti a je mezi nimi nastolena vzájemná rovnost.¹¹ Jelikož je manželské pouto stanoveno Bohem, platné a dokonané manželství, čímž se myslí manželství, které bylo naplněno intimním stykem, nemůže být nikdy rozloučeno.¹² Nejdůležitějším právem a zároveň povinností manželů, z jejichž společného života byli zplozeni potomci, je starat se o výchovu jejich dětí a plnit tedy základní funkce péče o dítě – fyzická, výchovná, kulturní, společenská, mravní a náboženská.¹³ Křesťanští rodiče mají zároveň povinnost pečovat o křesťanskou výchovu svých dětí podle učení církve.¹⁴

Manželství jako takové má dva cíle, a to zaprvé dobro a prospěch obou manželů, myšleno směrem ke společnému sdílení celého života, ochotu ke vzájemnému láskyplnému sebedarování a sebesdílení a zadruhé zplození a výchovu dětí. Podle dříve platného Kodexu kanonického práva z roku 1917 bylo pložení a výchova dětí bráno jako primární funkce manželství, „bráno totiž jako vrchol a koruna manželské lásky“¹⁵ a prospěch a dobro manželů až sekundární. Dnes už je tomu spíše naopak.¹⁶

2.3 Překážky manželství

Překážky přítomné v době uzavírání sňatku činí manželství neplatné. Všechny dané překážky jsou taxativní, tedy úplné a jejich rozšířenost, či zúženost může povolit jedině papež.¹⁷ Lze je dělit na překážky církevního práva, jež lze dispenzovat Apoštolským stolcem nebo místním ordinářem a práva božského, které jsou absolutně nedispenzovatelné, tedy nezrušitelné. Z božského práva plyne nerozlučitelnost manželství, proto i občansky rozvedený katolík nesmí platně uzavřít nové manželství s nekatolickým partnerem v jeho církvi, protože to katolická církev nedovoluje.¹⁸ Dále existují překážky veřejné (dokazatelné ve vnějším oboru) a tajné.¹⁹ Absolutní překážky vylučující manželství, s kteroukoliv osobou

¹¹PŘIBYL, Stanislav. *Kanonické manželské právo*. [Nová Ves pod Pleší]: Hesperion, 2021. ISBN 978-80-88353-14-0. s. 41-42

¹² *Katechismus katolické církve*. 7. článek. Svátost manželství, 1995. s. 283-293 [online] Dostupné z: <http://web.katolik.cz/feeling/library/KKC.pdf> [citováno 30.1.2024]

¹³ *Kodex kanonického práva: úřední znění textu a překlad do češtiny: latinsko-české vyd. s věc. rejstř.* Praha: Zvon, 1993. kán. 1134-1140 [online] Dostupné z: [http://www.farnostzebrak.cz/dokumenty/cic\(1983cz\).pdf](http://www.farnostzebrak.cz/dokumenty/cic(1983cz).pdf)

¹⁴ PŘIBYL, Stanislav. *Kanonické manželské právo*. [Nová Ves pod Pleší]: Hesperion, 2021. ISBN 978-80-88353-14-0. s. 16

¹⁵ Dokumenty druhého vatikánského koncilu. *Gaudium et spes*. čl. 48. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. ISBN 80-7192-467-9

¹⁶PŘIBYL, Stanislav. *Kanonické manželské právo*. [Nová Ves pod Pleší]: Hesperion, 2021. ISBN 978-80-88353-14-0. s. 15-16

¹⁷HRDINA, Ignác Antonín. *Kanonické právo*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. ISBN 80-86432-26-2. s. 243

¹⁸PŘIBYL, Stanislav. *Kanonické manželské právo*. [Nová Ves pod Pleší]: Hesperion, 2021. ISBN 978-80-88353-14-0. s. 31

¹⁹HRDINA, Ignác Antonín. *Kanonické právo*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. ISBN 80-86432-26-2. s. 299-300

a oproti tomu překážky relativní, nedovolující vznik manželství pouze mezi konkrétními osobami, ať už z jakéhokoliv důvodu. Také překážky trvalé např. kněžské svěcení a dočasné př. překážka věku.²⁰

Obecně dělíme překážky podle CIC 1983 do čtyř skupin. V první řadě se jedná o překážku nedostatečného věku, impotence a *disparitas cultus*, což znamená, že jedna strana je nepokřtěná a pokřtěná strana neprohlásila svou odhodlanost chránit předávání víry budoucím potomkům. Sekundárně brání sňatku jiný, dříve uzavřený a trvajících sňatek, svátost svěcení nebo život v celibátu. Třetí skupinou překážek je usmrcení manžela za účelem dosažení jiného manželství s jinou osobou nebo také únos ženy sloužící k donucení uzavření manželství.²¹ Muže v tomto ohledu specificky brání až Kodex kánonů z roku 1990.²² Poslední skupinou je pokrevní příbuzenství v přímé a boční linii podle kánonu 108, §3, švagrovství v přímé linii, zákonné příbuzenství a veřejná počestnost, jež zaniká veřejným konkubinátem nebo kanonicky neplatným manželstvím.²³

Jednotlivým překážkám, které zneplatňují manželství se Kodex kanonického práva z roku 1983 věnuje v kánonech 1083-1094. Kodex stanovuje hranici věku, kdy je možné vstoupit do svátosti manželství u chlapců 16 let a u dívek 14 let, což se může zdát jako velmi nízká hranice, musíme však brát v potaz, že kodex se vztahuje na celý svět a v některých zemích, hlavně afrických, je tento věk pro manželství naprosto běžný. Dále neschopnost k souloži manželství zneplatňuje, ale neplodnost ho ani nezakazuje ani nezneplatňuje. Avšak pokud manžel ví, že je neplodný a zamlčí to druhé straně, jedná se o podvod, a tedy o vadu manželského souhlasu.²⁴ Je-li mezi partnery rozdílnost náboženství, může se jednat při nejmenší o problém, se kterým se bude muset pár vypořádat. Zejména co se týče náboženství islám, muslimové totiž také berou tuto rozdílnost za překážku, může být tedy otázka náboženství v budoucím manželství a rodině o to složitější.²⁵ Otázka překážky švagrovství je rozporuplná, švagrovství přímé je bráno jako dispenzovatelná překážka, švagr či švagrová jsou totiž často nejvhodnější „náhradou“ hlavně za ztraceného rodiče – např. pokud zemře

²⁰ PŘIBYL, Stanislav. *Kanonické manželské právo*. [Nová Ves pod Pleší]: Hesperion, 2021. ISBN 978-80-88353-14-0. s. 60

²¹HRDINA, Ignác Antonín. *Kanonické právo*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. ISBN 80-86432-26-2. s. 299-304

²²PŘIBYL, Stanislav. *Kanonické manželské právo*. [Nová Ves pod Pleší]: Hesperion, 2021. ISBN 978-80-88353-14-0. s. 78-79

²³HRDINA, Ignác Antonín. *Kanonické právo*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. ISBN 80-86432-26-2. s. 299-303

²⁴PŘIBYL, Stanislav. *Kanonické manželské právo*. [Nová Ves pod Pleší]: Hesperion, 2021. ISBN 978-80-88353-14-0. s. 66-68

²⁵PŘIBYL. *Kanonické manželské právo*. s. 71

otec od rodiny, je často nejlepším řešením, aby se o případné potomstvo zrozené z předchozího manželství, postaral právě jeho bratr. Má s dětmi již utvořený vztah, zná je atd.²⁶

2.3.1 Zákazy manželství

Existují případy, kdy je zkrátka nemožné uzavřít manželství. Jedná se o situace, kdy duchovní nesmí oddat, bez povolení místního ordináře, podle kán. 1078, osoby bez domova, osoby, které jsou vázány povinnostmi vůči jinému partnerovi či dětem, dále také osoby, které veřejně a formálně odmítly katolickou víru, nezletilé bez souhlasu rodičů nebo proti jejich rozumné vůli²⁷ a dále osoby, jejichž manželství nelze uzavřít podle civilního práva nebo osoby ve výkonu kanonického trestu.²⁸

Zajímavým a častým případem, kdy je potřeba licence ordináře, jsou smíšené sňatky, tj. jeden ze snoubenců je katolík a druhý buď pokřtěn není, nebo je pokřtěn, ale v jiné než katolické církvi. Příbyl ve svém výkladu kanonického manželského práva zdůrazňuje: *“Katechismus katolické církve je k takovýmto dvojicím vstřícný a napomáhá jim žít ve světle víry a povzbuzuje rozvoj toho, co mají ve víře společného a úctu k tomu, co je rozděluje.”* I přes to jsou dány určité podmínky, za jakých je možno takovýto pár seždat. Patří mezi ně: ochrana katolické víry, křest dětí v katolické víře a nevyučování katolické nauky o manželství. Katolická strana má také respektovat vyznání strany nekatolické. Obřad nesmí být duplikován, buď je vykonán katolickou formou, nebo je udělen dispenz a je vykonán jinak, formy však nelze kombinovat.²⁹

2.4 Forma uzavření manželství podle CIC 1983

Nejdůležitější k platnému manželství je, aby bylo uzavřeno před oddávajícím, který vyžaduje projevení souhlasu obou snoubenců, a před dvěma svědky. Svědci nepotřebují žádné zvláštní předpoklady k tomuto úkonu, musí být pouze rozumově způsobilí. Jejich hlavním úkolem je zajistit veřejnost sňatku. Naproti tomu oddávajícím může být pouze osoba určena kanonickým právem. Tedy generální vikář, biskupský vikář, farář či administrátor, ale i způsobilý laik, ovšem za podmínek, kdy je dovození schváleno Apoštolským stolcem, osoba je schopna řádně poučit snoubence a vykonat liturgii a v případě, že v dané oblasti chybí kněží či jáhni. Obřad se obvykle koná v místě bydliště

²⁶ Ibid., s. 83-84

²⁷ HRDINA, Ignác Antonín. *Kanonické právo*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. ISBN 80-86432-26-2. s. 303

²⁸ PŘIBYL, Stanislav. *Kanonické manželské právo*. [Nová Ves pod Pleší]: Hesperion, 2021. ISBN 978-80-88353-14-0. s. 48-49

²⁹ PŘIBYL. *Kanonické manželské právo*. s. 50-54

jednoho ze snoubenců a pokud jsou obě strany katolické, odehrává se ve farním kostele, při mši svaté.³⁰ Průběh obřadu se zachovává podle liturgických knih, jež zahrnuje přivítání před kostelem vstupní průvod, vstupní obřady a bohoslužbu slova, otázky před vzájemným slibem, slib samotný a jeho přijetí církví, požehnání prstenů, přímlyvy, eucharistii, modlitbu za manžele, svaté přijímání a závěrečná požehnání.³¹ Samozřejmě ale každý svatební obřad není naprosto stejný, mohou se měnit modlitby, čtení, kázání a přímlyvy. Navíc čtení a písně často vybírají sami budoucí manželé. Pokud se jedná o oba snoubce katolického vyznání, doporučuje se obřad s celou bohoslužbou, pokud je katolická pouze jedna strana, je vhodné obřad slavit mimo liturgii nebo liturgii zkrátit. Svátost eucharistie je považována za jakousi pečeť stvrzení sňatku Krista a Církve, je tedy důležité, aby přijetím téhož Těla a Krve byli snoubenci spojeni v jedno, v Kristu, našem Pánu.³² Po uzavření manželství je oddávající podle kán. 1122 povinen provést záznam v knize pokřtěných, v níž je zapsán křest manželů a do knihy oddaných zapsat jména manželů, svědků, oddávajícího a datum a místo obřadu.³³

2.4.1 Manželský souhlas a jeho vady

Samostatnou kapitolou je potom manželský souhlas, protože i ten může mít vady, které mohou i do budoucna vadit platnosti manželství. Nezpůsobilí uzavření manželství jsou lidé se závažnými poruchami osobnosti nebo ti, kteří nejsou dostatečně schopni užívat rozumu.³⁴ A také ti, kteří nejsou schopni přijmout manželské povinnosti kvůli psychickému zdraví. Manželský souhlas se vždy pronáší prostřednictvím obřadu, dotazuje se na něj oddávající. Souhlas je nutno vyslovit jasně a zřetelně slovy jako „ano“, „jo“, „jistě“, „určitě“..., citoslovce, nebo třeba pouhé pokývání hlavy nelze považovat za právoplatný souhlas. Avšak je možno k vyjádření souhlasu využít služby tlumočnicka. K tomu je potřeba vždy přítomnost obou snoubenců, maximálně lze, aby byl jeden z nich nahrazen zástupcem, který ale musí být stanoven zmocnitelem a musí k tomu být udán zvláštní důvod.³⁵ Vzájemný manželský souhlas je jednou z podmínek platného manželství, proto jsou na něj kladeny tyto nároky: musí být projeven navenek, musí spočívat v neodvolatelné dohodě vzájemného odevzdání

³⁰ Ibid., s. 87-93

³¹ Přispěvatelé redakce FenomioFlow, Liturgie.cz. *Svatba krok za krokem*. [online] datum aktualizace 2023 Dostupné z: <https://www.liturgie.cz/temata/svatost-manzelstvi/svatba-krok-za-krokem> [citováno 12.12.2023]

³² *Katechismus katolické církve*. 7. článek. Svátost manželství, 1995. s. 283-293 [online] Dostupné z: <http://web.katolik.cz/feeling/library/KKC.pdf> [citováno 30.1.2024]

³³ PŘIBYL, Stanislav. *Kanonické manželské právo*. [Nová Ves pod Pleší]: Hesperion, 2021. ISBN 978-80-88353-14-0. s. 96-97

³⁴ HRDINA, Ignác Antonín. *Kanonické právo*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. ISBN 80-86432-26-2. s. 296

³⁵ *Kodex kanonického práva: úřední znění textu a překlad do češtiny: latinsko-české vyd. s věc. rejstř.* Praha: Zvon, 1993. kán. 1095-1107 [online] Dostupné z: [http://www.farnostzebrak.cz/dokumenty/cic\(1983cz\).pdf](http://www.farnostzebrak.cz/dokumenty/cic(1983cz).pdf)

a přijímání obou nupturientů (snoubenců) a také v jejich vnitřním přesvědčení. Dále musí být osobní, neovlivnitelný třetí stranou, svobodný, úmyslný, vzájemný, neodvolatelný, vnější i vnitřní atd. Dalšími podmínkami potom jsou právní způsobilost obou kontrahentů a nepřítomnost manželské překážky nebo vada souhlasu.³⁶ Takovýto souhlas, jakožto jasné vyjádření, při němž se manželé navzájem sobě oddávají a přijímají, oba manžele svazuje a stávají se tak „jedním tělem“.³⁷

Jak už jsem již zmínila na začátku této podkapitoly, manželský souhlas je vadný, pokud ho uzavřely osoby se závažnou poruchou osobnosti, osoby, které nejsou schopny užívat rozum dostatečně a ti, kteří nejsou schopni přijmout manželské povinnosti z důvodu špatného psychického zdraví. Nyní si je rozebereme podrobněji. Nejméně častou příčinou vady je nedostatečné užívání rozumu, jelikož je eliminováno dřívějším odnětím svéprávnosti, a to buď na trvalo, nebo jen dočasně. Naopak nejčastější příčinou vedoucí k nulitě manželství, jsou podle Příbyla psychické problémy, které se neslučují s náležitým plněním manželských povinností. Jedná se o poruchy trvalé, jisté, závažné a předcházející manželskému souhlasu. Patří mezi ně: sexuální poruchy, kam CIC 1983 řadí homosexualitu, bisexualitu, nymfomani, sadismus, fetišismus, nadměrné sledování pornografie, dále nadměrné holdování alkoholu, drogám i počítačovým hrám, patologickou lživost a celou škálu psychických chorob. K jejich dokazování se často využívají služby sexuologů, psychologů a psychiatrů prostřednictvím znaleckých posudků.³⁸

Další vadou může být simulace manželství, násilí či strach nebo jen pouhá neznalost samotné podstaty manželství nebo omyl, který představuje chybný úsudek a je možné ho napadnout právní žalobou. Tomu lze předejít seznámením se s manželskou smlouvou podle nauky církve.³⁹ Za simulaci se považuje úmyslný nesoulad mezi vnějším a vnitřním souhlasem, tedy tzv. „*nafingování*“ manželství za daným účelem, jako je třeba získání občanství nebo majetková výhoda.⁴⁰ Podmínky mohou představovat nejistotu ohledně osobního stavu (př. vlastnost) kontrahentů a dělíme je na podmínky do přítomnosti, budoucnosti a minulosti. „*Kánon 1103 rozlišuje vnější fyzické násilí a morální násilí, působící skrze výhrůžky a další formy psychologického tlaku, způsobuje stav rozrušení*

³⁶PŘIBYL, Stanislav. *Kanonické manželské právo*. [Nová Ves pod Pleší]: Hesperion, 2021. ISBN 978-80-88353-14-0. s. 26-27

³⁷ *Katechismus katolické církve*. 7. článek. Svátost manželství, 1995. s. 283-293 [online] Dostupné z: <http://web.katolik.cz/feeling/library/KKC.pdf> [citováno 30.1.2024]

³⁸PŘIBYL, Stanislav. *Kanonické manželské právo*. [Nová Ves pod Pleší]: Hesperion, 2021. ISBN 978-80-88353-14-0. s. 100-103

³⁹PŘIBYL. *Kanonické manželské právo*. s. 106,118

⁴⁰Ibid., s. 119-120

a obav, znemožňuje jednat na základě plně svobodného rozhodnutí.“ Strachem se myslí ten, který přichází zvenčí, je závažný a může omezit nebo i ovlivnit dobrovolnost úkonu, nejedná se tedy o vnitřní svatební nervozitu.⁴¹

2.5 Zrušení manželství

Kanonické manželství nedokonané může být zrušeno pouze papežem na žádost jednoho z manželů s nesouhlasem druhého nebo na žádost obou manželů. Neexistuje nic jako „církevní rozvod“, jak si mnozí myslí.⁴² I když je manželství rozvedeno civilním soudem, podle kanonického práva manželství stále trvá. Jediná přirozená cesta k ukončení platného a dokonaného manželství je totiž smrt jednoho nebo obou manželů. I když „Církevní soudy mohou prohlásit manželství za nulitní od samého počátku pro některou z vad manželského souhlasu.“ Katolická manželství jsou totiž založena na principu vnitřní a vnější nerozlučitelnosti a rozdělením by se porušila jeho svatost.⁴³ Vždyť i v Písmu svatém stojí: „Co Bůh spojil, člověk ať nerozlučuje.“⁴⁴ To však neznamená, že tomu tak v praxi vždy je. Velké množství civilně rozvedených katolických manželství se papežským zrušením manželství nezabývá. Jsou za to také uděleny sankce, jako např. rozvedený katolík nesmí přijímat svátost eucharistie.

Dvěma případy, při kterých lze manželství zrušit je také *privilegium petrinum* a *Pavlovské privilegium*. *Privilegium petrinum* znamená rozloučení manželství papežem ve prospěch víry, vztahuje se tedy především na smíšená manželství. Směrnice z roku 2001 „*Normae de conficiendo processu pro solutione vinculi matrimonialis in favorem fidei*“ podrobně stanovuje podmínky k takovémuto rozvázání manželství.⁴⁵ Podmínky jsou: pokud manželství, v němž je jedna strana nepokřtěná nebylo dokonáno po přijetí křtu obou stran, dále při zrušení manželství nebyla žádná šance na obnovu společenství manželského života a žadatel nebyl z větší části vinen za rozpad manželství a strana, se kterou chce navázat nový vztah nezapříčinila rozpad a další.⁴⁶ *Pavlovské privilegium* vychází z prvního listu Pavla Korint’anům (7, 12-15), lze ho využít, pokud nepokřtěná strana nesouhlasí se zachováním

⁴¹Ibid., s. 136

⁴²HRDINA, Ignác Antonín. *Kanonické právo*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. ISBN 80-86432-26-2. s. 306

⁴³PŘIBYL, Stanislav. *Kanonické manželské právo*. [Nová Ves pod Pleší]: Hesperion, 2021. ISBN 978-80-88353-14-0. s. 143-144

⁴⁴*Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona (včetně deuterokanonických knih): český ekumenický překlad*. 28. (19. opravené) vydání. Praha: Česká biblická společnost, 2023. ISBN 978-80-7545-132-3

⁴⁵HRDINA, Ignác Antonín. *Kanonické právo*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. ISBN 80-86432-26-2. s. 307-308

⁴⁶ Směrnice *Normae de conficiendo processu pro solutione vinculi matrimonialis in favorem fidei*. 2001, Převzato z KAŠNÝ, Jiří. *Bůh nás povolal k pokoji (1 Kor 7, 15): kanonická řízení ke zrušení manželství in favorem fidei*. České Budějovice. Jihočeská univerzita. Teologická fakulta, 2005. ISBN 80-704-0816-2. s. 130

víry, potom má pokřtěná strana právo na uzavření sňatku s katolíkem, což ale musí být konstatováno úředně ordinářem a předešlé manželství zaniká až uzavřením manželství nového.⁴⁷ První list Pavla Korintským 7 praví: „*Ostatním pravím já, a ne už Pán: Má-li někdo z bratří ženu nevěřící a ona je ochotna s ním zůstat, ať ji neopouští. A má-li žena muže nevěřícího a on je ochoten s ní zůstat, ať ho neopouští. Nevěřící muž je totiž posvěcen manželstvím s věřící ženou a nevěřící žena manželstvím s věřícím mužem, jinak by vaše děti byly nečisté; jsou však přece svaté! Chce-li nevěřící odejít, ať odejde. Věřící nejsou v takových případech vázáni. Bůh nás povolal k pokoji*“⁴⁸

2.5.1 Odloučení za trvání manželství

Je samozřejmě velmi doporučováno zachovávat manželské soužití, ne vždy je to ale v silách manželů. Může proto dojít k odloučení manželství, důvodem pro to může být cizoložství jednoho z manželů nebo jestliže je jeden z manželů nebo děti tím druhým napadán, ať už slovně nebo fyzicky a hrozí jim nebezpečí nebo nezodpovědné jednání, ohrožující rodinu. Vždy se v těchto případech staví na první místo děti, jejich dobro a výchova.⁴⁹

⁴⁷HRDINA, Ignác Antonín. *Kanonické právo*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. ISBN 80-86432-26-2. s. 307-308

⁴⁸*Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona (včetně deuterokanonických knih): český ekumenický překlad*. 28. (19. opravené) vydání. Praha: Česká biblická společnost, 2023. ISBN 978-80-7545-132-3

⁴⁹ *Kodex kanonického práva: úřední znění textu a překlad do češtiny: latinsko-české vyd. s věc. rejstř.* Praha: Zvon, 1993. kán. 1151-1155 [online] Dostupné z: [http://www.farnostzebrak.cz/dokumenty/cic\(1983cz\).pdf](http://www.farnostzebrak.cz/dokumenty/cic(1983cz).pdf)

3 Další prameny a literatura k danému tématu

Kromě samotného Kodexu kanonického práva jsou dalším důležitým pramenem k danému tématu dokumenty Druhého vatikánského koncilu. Druhý vatikánský koncil bylo shromáždění několikaset katolických biskupů, svolané papežem Janem XXIII., který zasedal v letech 1962-1965. Byl svolán na den 11. října 1962 do baziliky sv. Petra v Římě. Jedná se o poslední ekumenický koncil k dnešnímu dni, podle kterého se katolická církev řídí i v roce 2024. Cílem bylo rozvíjet katolickou víru, obnovit křesťanský život věřících, reagovat na moderní dobu a přizpůsobit církev moderní společnosti, tak aby pro ni byla srozumitelná a blízká. V té době totiž, krom jiného, probíhala studená válka. Tomuto všeobecnému církevnímu sněmu předcházela také velmi známý tridentský koncil, léta 1545-1563 a první vatikánský koncil 1869-1870.⁵⁰ Jak můžeme vidět, takovýto koncil neprobíhá nijak pravidelně ani často, můžeme si tedy být jisti, že podle dokumentů Druhého vatikánského koncilu se budeme nejspíše řídit ještě několik desítek let. Vzešlo z něj celkem 16 dokumentů, dělíme je na konstituce, dekrety a deklarační. My se nyní zaměříme na ty, které se vyjadřují ke katolickému manželskému svazku. Jedná se především o Pastorační konstituci o církvi v dnešním světě, *Gaudium et Spes*, část druhá, kapitola první: Jak podpořit důstojnost manželství a rodiny, článek 47-52. Vyjadřuje se k vlivu manželství a rodiny na dnešní společnost, ke svátosti manželství a rodiny, k manželské lásce, plodnosti, k souladu s úctou k lidskému životu a k nutnosti povznést rodinu a manželství.⁵¹ Dále Dekret o apoštolátu laiků, *Apostolicam Actuositatem*, který popisuje, že manželství a rodina má pro církev i pro společnost neobyčejný význam – „Původce všeho určil manželský svazek a základ lidské společnosti a svou milostí jej učinil velkou svátostí v Kristu a v církvi (srov. Ef 5,32)“ (kapitola 3, článek 11)⁵². Věřoucí konstituce o církvi, *Lumen Gentium*, v článku 11 a 35 pojednává o svátostech tedy i o svátosti manželství a jejím místě mezi Božím lidem a přínosu rodičů k šíření křesťanské víry.⁵³ *Sacrosanctum Concilium* – Konstituce o posvátné liturgii se zaměřuje na reformu obřadu svátosti manželství (čl. 77) a vyjadřuje se k oddávkám při

⁵⁰ KNĚZ, Miloslav. *Koncil pro naši dobu – základní informace o II. vatikánském koncilu*. [online] Dostupné z: <https://www.pastorace.cz/tematicke-texty/koncil-pro-nasi-dobu-zakladni-informace-o-ii-vatikanskem-koncilu-miloslav-knez> [citováno 6.2.2024]

⁵¹ Biskup katolické církve Pavel. *Pastorační konstituce o církvi v dnešním světě*. dokumenty 2. vatikánského koncilu, 7. prosince 1965. [online] Dostupné z: https://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19651207_gaudium-et-spes_cs.html [citováno dne 6.2.2024]

⁵² Biskup katolické církve Pavel. *Dekret o apoštolátu laiků*. dokumenty 2. vatikánského koncilu, 18. listopadu 1965. [online] Dostupné z: https://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decree_19651118_apostolicam-actuositatem_cs.html [citováno 6.2.2024]

⁵³ Sdělení přednesená generálním tajemníkem na 123. zasedání koncilu. *Lumen Gentium*, 16. listopadu 1964. [online] Dostupné z: https://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19641121_lumen-gentium_cs.html [citováno 6.2.2024]

mši svaté a bez mše svaté takto: „*Oddavky ať se zpravidla konají ve mši po evangeliu a homilii před „přímluvami“.* Požehnání nevěsty ať je upraveno v tom smyslu, aby zdůraznilo stejnou povinnost vzájemné věrnosti pro oba manžely. Může se pronést v národním jazyce. Konají-li se však oddavky bez mše, ať se na začátku přečte epištola a evangelium ze svatební mše a vždy ať se udělí snoubencům požehnání.“ (článek 78)⁵⁴ Jako poslední bychom mohli přiřadit i *Gravissium Educationis*, tedy Deklaraci o křesťanské výchově, jelikož rodičovství je předpokládaným důsledkem manželství a je zapotřebí, aby rodiče předávali svou víru svým potomkům. Tím prokazují službu, jak svým dětem, tak i církvi.⁵⁵

Jistě nesmíme opomenout Katechismus katolické církve, který byl publikován roku 1992 a shrnuje celou nauku římskokatolické víry, přičemž svátosti manželství se věnuje článek 7. Upírá pozornost na manželství, jako součást Božího plánu, udává, jak je katolický sňatek slaven, jak je vyjadřován souhlas k manželství, dále účinky a požadavky svátosti manželství a prohlašuje manžele za jádro církevní rodiny, neboť církev je Boží rodina a přirovnává rodinu k první škole křesťanského života. „*Svátost manželství je znamením jednoty Krista a Církve. Dává manželům milost milovat se láskou, jakou Kristus miloval Církev.*“⁵⁶

Tématem římskokatolického manželství, zejména však z právního hlediska, se zabývá odborný recenzovaný časopis *Revue církevního práva*, který je vydáván od roku 1995 a od roku 2017 vychází čtyřikrát ročně, do té doby pouze třikrát. Sleduje jak současnou podobu kanonického práva, tak i jeho historický ráz. Jeho šéfredaktorem je P. Prof. JUDr. Jiří Rajmund Tretera OP.⁵⁷ Například v jednom ze svých čísel se zaměřuje na problematiku nerozlučitelnosti manželství, která je v dnešním světě čím dál více ohrožena růstem rozvodovosti, což vedlo papeže Františka ke svolání biskupských synod v letech 2014-2015, kde byl konzultován problém krize institutu manželství z hlediska pastorálního

⁵⁴ Biskup katolické církve Pavel. *Konstituce o posvátné liturgii*. kapitola 3 – Svátosti a svátostiny, čl. 77,78. dokumenty 2. vatikánského koncilu, 4. prosince 1963. [online] Dostupné z: https://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19631204_sacrosanctum-concilium_cs.html [citováno 6.2.2024]

⁵⁵ Biskup katolické církve Pavel. *Dokument o křesťanské výchově*. dokumenty 2. vatikánského koncilu, 28. října 1965. [online] Dostupné z: https://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decl_19651028_gravissimum-educationis_cs.html [citováno dne 6.2.2024]

⁵⁶ Katechismus katolické církve. 7. článek. *Svátost manželství*, 1995. s. 283-293 [online] Dostupné z: <http://web.katolik.cz/feeling/library/KKC.pdf> [citováno 30.1.2024]

⁵⁷ *Revue církevního práva*. Praha: Společnost pro církevní právo, 1995- [online] Dostupné z: <https://spcp.prf.cuni.cz/zakladni-informace-a-predplatne/> [citováno 7.2.2024]

i disciplinárního a doktrinálního.⁵⁸ Již podle historického dokumentu *Graciánova dekretu* (kolem roku 1140) bylo možné připustit rozvod manželů v případě cizoložství jednoho, či snad obou z nich.⁵⁹ Avšak jen v manželstvích, která nejsou naplněna. Zmiňuje také, že sbírku dekretů *Liber Extra* vydanou Řehořem XI. (v roce 1234) lze považovat za uzavření učení církve o manželství.⁶⁰ K vybranými aspektům nového kanonického manželského procesního práva ve věcech prohlašování nulity manželství, tak jak ho vyhlásil papež František ve svém motu proprio *Mitis Iudex Dominus Iesus* ze dne 15. srpna 2015, se vyjadřuje Antonín Ignác Hrdina v 63. čísle časopisu *Revue církevního práva*. Rozpracovává zde různé změny v CIC v části, která se týká řízení ve věcech manželských, tedy kánony 1671–1691, zejména v bodech: příslušnost soudu a senáty, zahájení řízení a dokazování, o rozsudku jeho napadení a výkonu, listinné řízení.⁶¹ Ošemetným tématem v katolickém manželství je předmanželská smlouva, jelikož by se dalo tvrdit, že ten, kdo požaduje sestavení předmanželské smlouvy, „počítá“ s rozvodem a rozpadnutím vztahu. Nemusí tomu tak ale vždy být, může být přínosem např. v případě náhlé nemoci, smrti nebo jiné nepříjemné události v páru či rodině a následném rozhodování v péči o děti nebo třeba v majetkových záležitostech. Skvěle tuto problematiku v časopise rozepsala Marie Kolářová.⁶² A dalších několik článků v časopise *Revue církevního práva* je věnováno kanonického manželskému právu, ať už z pera Stanislava Příbyla, Jiřího Svobody, Jiřího Dvořáčka nebo dalších odborníků.⁶³

Velkým a užitečným „*průvodcem*“ při přípravě snoubenců ke svátosti manželství je metodická pomůcka Ing. Ladislava Traxlera „*Příprava snoubenců na manželství*“. Přirovnává manželství k povolání, na které je třeba se řádně připravit a věnovat mu nějaký čas než budeme schopni činnost vykonávat dlouhodobě a správně. Mnozí se totiž na své zaměstnání připravují několik let studiem nebo praxí, ale myslí si, že na to nejdůležitější,

⁵⁸Nicolás, Álvarez De Las ASTURIAS. *Tridentský koncil a nerozlučitelnost manželství – hermeneutické reflexe dosahu jeho učení*. časopis *Revue církevního práva*. č. 62. Praha: Společnost pro církevní právo, 2015. ISSN 2336-5609. s. 7-20

⁵⁹HRDINA, Ignác Antonín. *Graciánův dekret ve zkratce*. *Revue církevního práva*. č. 7/97 [online] Dostupné z: <https://spsc.prf.cuni.cz/1-10/grati.htm> [citováno 16.4.2024]

⁶⁰Nicolás, Álvarez De Las ASTURIAS. *Tridentský koncil a nerozlučitelnost manželství – hermeneutické reflexe dosahu jeho učení*. časopis *Revue církevního práva*. č. 62. Praha: Společnost pro církevní právo, 2015. ISSN 2336-5609. s. 7-20

⁶¹HRDINA, Ignác, Antonín. *K vybraným aspektům nového kanonického manželského procesu*. časopis *Revue církevního práva*. č. 63. Praha: Společnost pro církevní právo, 2016. ISSN 2336-5609. s. 9-21

⁶²KOLÁŘOVÁ, Marie. *Předmanželská smlouva a platnost manželství*. časopis *Revue církevního práva*. č. 71. Praha: Společnost pro církevní právo, 2017. ISSN 2336-5609. s. 43-51

⁶³SVOBODA, Jiří. *Zplatnění manželství v právo Katolické církve*. časopis *Revue církevního práva*. č. 30. Praha: Společnost pro církevní právo, 2005. ISSN 1211-1635. s. 7-39; DVOŘÁČEK, Jiří. *Srovnání manželství podle kodexu kánonů východních církví a Kodexu kanonického práva*. časopis *Revue církevního práva*. č. 60. Praha: Společnost pro církevní právo, 2015. ISSN 2336-5609. s. 41-52

základní a vrozené „povolání“, které je v životě čeká, není potřeba se chystat, brzy ale zjistí, že se mýlí.⁶⁴

Pastorací obecně se zabývá známý český teolog, římskokatolický kněz a autor několika duchovních knih Mons. doc. Ing. Mgr. Aleš Opatrný ThD., z jehož knih jsem ve své bakalářské práci velmi čerpala. Je to bývalý vedoucí Pastoračního střediska pražské arcidiecéze. Tématu pastorační péče se věnuje již několik let a rozhodně má co k tématu předat.⁶⁵

Na závěr této kapitoly bych ráda zmínila také některé mé předchůdce a předchůdkyně, absolventy různých fakult, kteří se ve svých kvalifikačních pracích zaměřili na podobné téma. Jedná se o Martu Navrátilovou, z Jihočeské univerzity, která porovnála oblast manželství v českém statním a kanonickém právu,⁶⁶ dále o Kateřinu Mňukovou a její téma „*Civilní a církevní forma manželství v 19. a 20. století*“ z Filozofické fakulty MUNI v Brně.⁶⁷ „*Manželství z křesťanského pohledu*“ v roce 2014, zaujalo Šárku Ambrosio, z naší alma mater HTF UK.⁶⁸ Na Katolické teologické fakultě UK se tématu „*Přípravy na manželství*“ věnovala Monika Matějková (2011).⁶⁹ Tématem přípravy snoubenců na manželství jako preventivní řešení případných manželských problémů se zabývala Kateřina Holešínská z Univerzity Tomáše Bati v roce 2013.⁷⁰

⁶⁴ TRAXLER, Ladislav. *Příprava snoubenců na manželství: [metodická pomůcka k vedení křesťanských snoubeneckých kursů ve snoubeneckých společenstvích]*. Pardubice: Mlejnek, 1992. ISBN 80-85365-98-7

⁶⁵ Autoři Paměť národa. Mons. doc. Ing. Mgr. Aleš Opatrný, ThD. – *Můj život je jedna velká historie štěstí*, 2023. [online] Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/opatrnny-ales-1944> [citováno dne 21.2.2024]

⁶⁶ NAVRÁTILOVÁ, Marta, *Manželství v českém právním řádu v porovnání s kanonickým právem*, Diplomová práce. Stanislav Příbyl (vedoucí práce). České Budějovice: Jihočeská Univerzita, Teologická fakulta, 2016 [online] Dostupné z: <https://theses.cz/id/8g03tv/?lang=sk;keywords=info> [citováno dne 22.2.2024]

⁶⁷ MŇUKOVÁ, Kateřina, *Civilní a církevní forma manželství v 19. a 20. století*. Diplomová práce. Helena Krmíčková (vedoucí práce). Brno: Masarykova Univerzita, Filozofická fakulta, 2011 [online] Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/fpl0k/> [citováno dne 22.2.2024]

⁶⁸ AMBROSIO, Šárka, *Manželství z křesťanského pohledu*, Diplomová práce. Zdeněk Kučera (vedoucí práce). Praha: Karlova Univerzita, Husitská teologická fakulta, 2014 [online] Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/62899> [citováno dne 22.2.2024]

⁶⁹ MATĚJKOVÁ, Monika, *Příprava na život v manželství z hlediska kanonického práva*, Diplomová práce. Antonín Ignác Hrdina (vedoucí práce). Praha: Karlova Univerzita, Katolická teologická fakulta, 2011 [online] Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/31836> [citováno dne 22.2.2024]

⁷⁰ HOLEŠÍNSKÁ, Kateřina, *Snoubenecké přípravy jako forma prevence problémů v manželství*. Bakalářská práce. Alena Plšková (vedoucí práce). Zlín: Univerzita Tomáše Bati, Fakulta humanitních studií, 2013 [online] Dostupné z: https://digilib.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/20707/hole%C5%A1%C3%ADnsk%C3%A1_2013_bp.pdf?sequence=1&isAllowed=y [citováno dne 22.2.2024]

4 Pastorační péče

Následující kapitola pojednává o pastorační péči. O tom, čím se zabývá, kdo ji poskytuje a pro koho je určena. Pastorační péče má několik podob a také několik výkladů. Jedná se o plnění těchto úkolů křesťanské teologie: *kerygma*, *diakonia*, *leiturgia* a *koinonia*, tedy o hlásání, službu potřebným, liturgii neboli bohoslužbu a péči o společenství. V širším slova smyslu se jedná o respektující, individualizované doprovázení člověka v jeho obtížích a důležitých rozhodnutích, při hledání řešení v těžkých životních situacích, v nemoci nebo i smrti, přičemž se opírá o principy křesťanské nauky. Napomáhá lidem k důstojnému řešení jejich problému na úrovni víry, která je mu dostupná, popřípadě i v jejím rozvoji. Je poskytována biskupy a kněžími, kteří vystupují jakožto pastýři lidí, ale také laiky, kteří se mohou zapojit na základě jejich křesťanské víry a zkušeností a poskytují tím určitý nový pohled na věc. Pastorační práce farářů se přelívá i mimo běžné katecheze, vedení ke svátostem, utváření bohoslužeb a pobožností nebo duchovní vedení.⁷¹ My se ale budeme převážně zabývat pastorační službou „*vedení ke svátostem*“ konkrétně vedením přípravy na manželství. Pastorace je i mezioborovou záležitostí, jelikož přesahuje do agendy psychologů, pedagogů, poradců, zdravotníků a také sociálních a charitativních pracovníků.

Pastorační péče je určena nejen věřícím, ale také těm, kdo v Boha nevěří nebo i ateistům, kteří chtějí pomoc k lidsky důstojnému prožívání a zvládnutí dané situace. Rozrůstání jejich víry ve prospěch křesťanství je spíše bonus navíc, nikoliv cíl akce.⁷² Větší část pastorační činnosti církve je však poskytována ve prospěch křesťanů, kteří pochopitelně mají v pastorující větší důvěru a také očekávají kompetentní péči z hlediska křesťanského.⁷³ Tato péče se věnuje hned několika cílovým skupinám, které spadají i pod agendu sociální práce. Jedná se tedy o týrané a zneužívané děti, osoby bez domova, osamělé matky s dětmi, osoby závislé na alkoholu nebo jiném druhu drog, také o osoby v sektách, osoby propuštěné z vězení nebo o ty, kteří si trest odnětí svobody odpykávají, osoby seniorského věku, nemohoucí, umírající a další.

Pastýři se při výkonu své práce setkávají s paliativní péčí, hospicovou péčí, s péčí o seniory, neméně často zavítají také do stacionářů, nemocnic, do výchovných ústavů nebo dětských domovů. Nepečují pouze o jednotlivce, ale také o jejich rodiny, kterých se situace

⁷¹ OPATRŇÝ, Aleš. *Pastorace zvláštních skupin*. Bibliotheca theologica. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2014. ISBN 978-80-7465-116-8. s. 15-17

⁷² OPATRŇÝ. *Pastorace zvláštních skupin*. s. 18-19

⁷³ Ibid., s. 20

také samozřejmě týká. Většinou se jedná o rodiny nezletilých, seniorů nebo třeba vězňů i obětí trestných činů.⁷⁴

V rámci České republiky, mimo jiné, poskytuje služby pastorační péče celosvětová asociace Modrého kříže. Nabízí podporu nebo růst v křesťanském životě, duchovní doprovázení, poradenství, besedy, využívá prvky logoterapie při hledání smyslu života, utrpení nebo smrti. Modrý kříž dále nabízí služby následné péče a odborného sociálního poradenství.⁷⁵ Tématické texty, podklady a články k pastorační péči a vedení duchovního života jsou dostupné k přečtení na stránkách *pastorace.cz*. Mohou být přínosem, jak pro kněze, tak pro širokou veřejnost, která má o toto téma zájem.⁷⁶

4.1 Metody pastorační péče v rámci sociální práce

Hlavními zásadami pastorační péče, stejně jako práce sociální, jsou empatie, soucit, trpělivost, důstojnost osoby a také zájem dotyčného, bez něhož by práce byla spíše ztrátou času na obou stranách. V práci pastorační se navíc odráží láska k Bohu, odpuštění, vykoupení a milost, které tvoří úplný celek pomoci člověku.⁷⁷ Dalo by se tedy přirovnat pastorační práci spíše k práci charitativní, jelikož mají podobné hodnoty a odráží se v nich obou Boží milosrdenství a láska k bližnímu. Sociální péče v tomto spojení zahrnuje uspokojení bio-psycho-sociální potřeb osoby, tedy spíše praktickou a laickou sféru a pastorační péče zastupuje spíše duchovní složku, která se stará o jednotlivce jakožto o osobu. Navzájem se doplňují a musí fungovat společně, protože jinak by cíl nebyl úplně splněn.⁷⁸ Liší se v tom, že pastorační péče do řešení problému vnáší perspektivu víry pro člověka, hraje zde tedy roli jak víra klienta, tak víra pomáhajícího.⁷⁹

Hojně využívaná je pracovní metoda s jednotlivcem, se skupinou nebo s rodinou. Alternativními metodami je pobyt v duchovně inspirujícím prostředí (př. klášter), pouť, exercicie, četba, dnes také internet nebo postoupení klienta k jinému odborníkovi, který může na problém vnést nový pohled a dotyčnému tím pomoci lépe. V tomto případě je ale důležité, aby pastorující šetrně vysvětlil, že je to pro klientovo dobro a ne, že by se ho chtěl

⁷⁴ OPATRŇÝ, Aleš. *Pastorace zvláštních skupin*. Bibliotheca theologica. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2014. ISBN 978-80-7465-116-8

⁷⁵ Modrý kříž, *Pastorační péče* [online] Dostupné z: <https://www.modrykriz.org/poskytovane-sluzby-2/poskytovane-sluzby/> [citováno dne 18.4.2024]

⁷⁶ Pastorace.cz, *Podklady pro pastorační a duchovní život* [online] Dostupné z: <https://www.pastorace.cz/> [citováno dne 18.4.2024]

⁷⁷ OPATRŇÝ, Aleš. *Pastorace zvláštních skupin*. Bibliotheca theologica. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2014. ISBN 978-80-7465-116-8. s. 18

⁷⁸ OPATRŇÝ. *Pastorace zvláštních skupin*. s. 35

⁷⁹ Ibid., s. 37,38

jakkoliv zbavit a jeho trápení přenést na někoho jiného. Proto by spolu měli zůstat v kontaktu i nadále.⁸⁰

4.1.1 Pastorační rozhovor

Nejdůležitější metodou pastorační péče je ale pastorační rozhovor. Jedná se o hovor, který vychází z přání, potřeb a situace osoby, které je poskytovaná pomoc a měl by realizovat základní prvky pastorační péče, které jsem zmínila v předchozích odstavcích. Jeho cílem není ani tolik řešení problému, ale spíše dát klientovi najevo, že na daný problém není sám a má se na koho obrátit. Primárním cílem rozhovoru tedy je pomoc klientovi v jeho obtížné situaci nebo stavu a zároveň ho aktivizovat ke svépomoci, protože je důležité, aby se sám snažil problém odstranit nebo alespoň zmírnit jeho následky, nemělo by za něj vše dělat okolí. Je to nezbytné i do budoucna pro to, aby se sám dokázal problému postavit a buď mu předejít nebo zmírnit jeho následky i bez cizí pomoci. Opět vidíme shodu se sociální prací, jejímž cílem je to samé. Dalším cílem potom je, aby klient začal nahlížet na Boha, jako na nejmocnějšího a nejvlivnějšího průvodce, i když to nebývá vždy naplněno. Takovýto rozhovor ve většině případů nestačí pouze jeden, ale je zapotřebí více sezení, ve kterých se o problému hovoří a stanovuje se plán jeho odstranění, a přitom zachování lidské důstojnosti.⁸¹

Je kladen důraz na to, jakým stylem a jaké otázky se pokládají, protože v tom lepším případě může klienta rozhovor otevřít a nastavit ho do pohodlné polohy, v jiném případě, ale může být otázka převzata negativně a celý rozhovor tím zkomplikovat nebo dokonce i zablokovat. Proto je důležité, aby byla otázka dostatečně široká, nevybízela k předem chtěné odpovědi, klientovi se také musí dát jasně najevo, že nemusí odpovídat, pokud nebude chtít. To platí i v opačném případě, kdy pastorující také nemusí dát svou odpověď na vše dotazované. Tím nejdůležitějším, čím by se takový rozhovor měl řídit, je dostatečná empatie, měl by být veden bez předsudků a výčitek, bez prohlubování ran a bolestí, hlavně psychického rázu, na druhou stranu ale klient nesmí být utěšován nebo nijak infantilizován. Zkrátka se musí cítit dobře, komfortně a neohroženě.⁸² Dominujícím prvkem správně vedeného rozhovoru je naslouchání, v některých situacích je totiž lepší jen aktivně naslouchat a dát prostor klientovi než vysvětlovat nebo obhajovat danou situaci. Toho lze docílit neutvářením zbytečně pevných představ o tom, jak bude rozhovor vypadat,

⁸⁰Ibid., s. 61-65

⁸¹Ibid., s. 36, 50,51

⁸²Ibid., s.52

nesepisováním otázek, na které se potřebuji dozvědět odpovědi, není vhodné vyvracet klientova tvrzení, ale naopak dát mu příležitost otevřít se a rozmluvit se o problému z jeho pohledu. Často se tak dozvíme více, než jsme čekali. Je třeba sledovat také neverbální komunikaci jeho těla, gestiku, mimiku, posturiku atd. a rozhovor tomu přizpůsobit.⁸³

Pastorační rozhovor je možné vést i ve skupině, kdy je ovšem potřeba tuto možnost klientovi řádně přednést, do skupiny ho uvést a nenutit ho k aktivnímu zapojení. Někdy to může být vhodnějším řešením, hlavně díky tomu, že klient vidí, že se s daným problémem nepotýká sám a že není jediný, koho daná věc trápí. Jindy se však klient může naprosto uzavřít nebo se zde necítit příjemně a je zcela nevhodné v takovém případě pokračovat tímto směrem. V prvním případě může však pomoci i pastoračnímu udržet si od klienta odstup a nevytvářet na něm klientovu závislost. Rozhovor nemá pouze poradenskou a duchovní rovinu, ale také se neobejde bez psychologie nebo psychoterapie, nesmí ale sklouznout pouze do psychologického rozměru, už jen kvůli tomu, že pastorační nemá dostatečné kompetence a vzdělání v tomto oboru.⁸⁴ Příkladem takového skupinového rozhovoru může být i pastorační příprava na manželství, které se budu věnovat v dalších kapitolách.

4.2 Pastorační péče jako prosperita pro sociální stát

Pastorační práce přispívá k interkulturalizaci společnosti, neboť učí respektu vůči jiným etnikům a náboženstvím, dokonce vyzývá k jejich spolupráci a také je otevřená všem lidem a nejen katolíkům. Proto je pro sociální stát prospěšná i z hlediska prevence konfliktů rasistického nebo diskriminačního podtextu. Zaměřuje se také na péči o duchovní formaci, předávání sociální nauky církve a doprovázení věřících, kteří působí ve společenském životě.⁸⁵ Pastorační péče dále přispívá ke klidnému řešení konfliktů a soudržnosti rodin a jelikož rodina je základním kamenem státu, je potřeba, jak pro osobní, tak pro společenské vztahy, a tudíž i pro celý stát. Protože pokud v rodině bude vše fungovat a problémy budou řešeny včas a efektivně, nebude to zatěžovat stát, hlavně ekonomicky a administrativně. Například vydáváním sociálních dávek, financováním různých nocleháren, ubytoven, může pomoci ke snížení kriminality, osob závislých na nejrůznějších omamných látkách,

⁸³ OPATRŇÝ, Aleš. Pastorační péče o nemocné. *Rozhovor jako základní prostředek pastorační péče*. Pastorační středisko Praha [online] Dostupné z: <https://www.pastorace.cz/texty/knihovna/09-rozhovor-jako-zakladni-prostredek-pastoracni-pece> [citováno dne 18.4.2024]

⁸⁴ OPATRŇÝ, Aleš. *Pastorace zvláštních skupin*. Bibliotheca theologica. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2014. ISBN 978-80-7465-116-8. s.51

⁸⁵ *Kompendium sociální nauky církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008. ISBN 978-80-7195-014-1. s. 341

znečišťování prostředí atp. Navíc nabízí ke svépomoci. A jelikož jádrem rodiny je manželství, je zcela nutné snoubence na manželství řádně připravit, aby se uměli vypořádat s krizemi, předejít jim, učí se jak správně komunikovat, jak jít příkladem budoucím dětem a dále jak předcházet stereotypizaci ve vztahu. Když to tedy shrneme, pastorační péče spolupracuje se sociální prací a se sociálním státem, funguje ale také jako preventivní prvek, aby tyto složky nebyly tolik zatíženy. Na druhou stranu i stát musí být k rodinám a zejména mladým manželům vstřícný a nakloněný a stát za nimi. Roli hraje např. ve vyplácení peněžité pomoci v mateřství, různých dávek a příspěvků, atd. Problémem posledních několika let je dostupnost bydlení, které se bez využití hypotečních úvěrů stává pro mladé lidi obecně vcelku nedosažitelným cílem.

4.3 Aktuálnost tématu pastorační péče a manželství jakožto instituce

Jedním z nejvíce aktuálních témat dnešní doby je už několik let úpadek institutu manželství, hodně partnerů přetrvává pouze ve stavu partner-partnerka i po několika letech vztahu a jsou toho názoru, že manželství je přežitek a ke společnému životu nepotřebují podepsaný papír. Jenže tito lidé nepochopili podstatu manželství, podepsaný papír je to poslední, o co by v manželství šlo. Jde o vzájemnou souhrnu, závazek, spojení dvou duší v jednu, přítomnost Boha v jejich společném životě, dokázat svou oddanost druhému. Ze světského hlediska navíc jakousi „pojistku“ do budoucna, kdyby se jednomu z nich něco stalo, manžel/ka potom v těchto případech hraje úplně jinou roli než v případě, že by manželé nebyli. Samozřejmě je to také velká odpovědnost a spousta povinností, často už nebudou jednat pouze za sebe, ale budou se muset radit s tím druhým a pokud je předpokladem manželství rodičovství, potom se budou muset ohlížet i na své děti. To mnohé vyděsí a řeknou si, že to přeci nemohou nikdy zvládnout, je to až přílišná zodpovědnost a nechávají si „otevřená vrátka“ pro případ, že se něco pokazí, že je to přestane bavit atd. Stoupající rozvodovost tomu také nepřispívá. Fenomémem posledních let je tzv. „žití na hromádce“, který je postaven zejména z výmluv mladých lidí, že nechtějí přijít o svobodu, svatba stojí moc peněz, které využijí např. na cestování atd., většina z nich, ale podstatu manželství pochopí až v pozdějším věku. Čímž se ale boří životní cyklus, kdy v danou chvíli člověk prožívá jisté věci, které jsou typické pro určitou životní etapu, nyní se ale cyklus mění spíše na životní dráhy, které jsou naprosto individuální. Danou situaci poté mohou lidé procházet téměř v jakékoliv životní sféře, nebo jí nemusí projít vůbec. K našemu tématu se hodí tento příklad: před moderní společností byl základní vzorec dospělého života: vztah-svatba-dítě, dnes při procesu individualizace je častější vztah-dítě-svatba nebo vztah-dítě,

svatba atd.⁸⁶ Tato představa o manželství, jako o „zbytečném kusu papíru“ je jedním z mýtů o manželství, které uvádí protestanský kazatel a teolog David Novák ve svém podcastu *Víra ve vírech doby*. Jako další příklady mýtů uvádí představu, že bezkonfliktní manželství je správné manželství, že problémy ve vztahu zmírní příchod dítěte nebo že manželství je konec svobody a přináší nudu apod.⁸⁷

Dalším velice aktuálním tématem, které nejen naší společností rezonuje již několik let a zájem o toto téma stále stoupá, je manželství pro všechny, tedy manželství i pro stejnopohlavní páry. Již existuje registrované partnerství, ale vedou se rozsáhlé debaty o tom, že manželé a registrovaní partneři nemají stejná práva, např. registrovaným partnerstvím nevzniká společné jmění manželů, společné nájemní právo nebo při smrti jednoho z partnerů nemá druhý partner nárok na vdovský nebo vdovecký důchod, jako kdyby byli manželé.⁸⁸ V ČR se k datu 28.2.2024 v poslanecké sněmovně stále neodsouhlasilo manželství pro všechny. V polovině dubna roku 2024 senát umožnil partnerství pro stejnopohlavní páry, nebudou ale manželé ani registrovaní partneři, ale už jen partneři. Jejich práva se sice rozšíří, ale stále nebudou stejná jako v případě manželství. Institut registrovaného partnerství zanikne. Partnerský obřad by se mohl konat i před svědky a nejen před matrikářem, jako tomu bylo doposud. Zároveň by si dvojice mohla vybrat společné příjmení automaticky v rámci obřadu. Změna se bude týkat i společného pěstounství atd.⁸⁹ Tato novela zákona 89/2012 Sb. občanského zákoníku⁹⁰ ještě čeká na podpis prezidenta Pavla, pokud ji schválí, účinná by mohla být již od roku 2025.⁹¹ V některých státech EU je manželství pro stejnopohlavní páry povoleno. Jde např. o státy: Estonsko, Slovinsko, Irsko, Rakousko, Německo, Finsko a další.⁹² Také se diskutuje, jaké

⁸⁶ BARTOŠOVÁ, Michaela, PAKOSTA, Petr, FUČÍK, Petr. *Dlouhodobý vývoj v časování porodů a sňatků: Obstojí individualizační teorie ve světle demografických dat?*. Sociologický časopis, 2012. [online] Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/23535541> [citováno 21.2.2024]

⁸⁷ NOVÁK, David. *Mýty o manželství*. podcast Víra ve vírech doby. [online] datum vydání 2.2.2024. Dostupné z: <https://open.spotify.com/episode/13weFE8B2nq6PXEAsvuo1t?si=87c9fb68ff794350> [citováno 23.2.2024]

⁸⁸ Amnesty International, *Manželství pro všechny* [online] Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/lgbti/je-registrovane-manzelstvi-fer> [citováno dne 18.4.2024]

⁸⁹ KUČERA, Matěj. *Senát kývl na nová partnerství pro stejnopohlavní páry. Co novela přináší?*. Lidovky.cz, 17.4.2024. [online] Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/stejnopohlavni-pary-senat-partnerstvi-novela-zakon.A240417_174536_in_domov_lvot [citováno dne 18.4.2024]

⁹⁰ Zákon č. 89/2012 Sb. občanský zákoník [online] Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89> [citováno dne 18.4.2024]

⁹¹ KUČERA, Matěj. *Senát kývl na nová partnerství pro stejnopohlavní páry. Co novela přináší?*. Lidovky.cz, 17.4.2024, [online] Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/stejnopohlavni-pary-senat-partnerstvi-novela-zakon.A240417_174536_in_domov_lvot [citováno dne 18.4.2024]

⁹² RAMBOUSKOVÁ, Bohdana. *Jak je to s manželstvím pro všechny páry ve světě*. Jsme fér, manželství pro všechny, 5.1.2024. [online] Dostupné z: https://www.jsmefer.cz/manzelstvi_pro_vsechny_pary_ve_svetě [citováno 5.3.2024]

uskupení se bere jako rodina a jaké by tak označováno být nemělo. Je to pouze muž, žena, dítě (děti)? Nebo i dva muži/dvě ženy + děti; matka samoživitelka + děti; babička + vnouče, atd. Pro každého rodina znamená něco jiného. Této problematice se také věnují evangeličtí faráři Jakub Helebrant a Karel Müller ve svém podcastu *Pastoral Brothers*, v rubrice Beer&Bible.⁹³

Co se týče pastorače, v dnešní době plné lhaní, mlžení, nečestnosti a sektářství se stává důležitou otázkou, jak člověku poskytnout pastorační a sociální péči bez toho, aniž by byly použity prvky manipulace nebo vnucování křesťanství někomu, kdo o to nestojí, nesmí se z dobře míněné pomoci stát misionářská akce k získání nových příznivců. Opatrný ve své knize *Pastorační péče v méně obvyklých situacích, část II.*, zmiňuje, že je vhodné, aby se dbalo na užívání termínu „doprovázení“, je z něj totiž jasné, že se nejedná ani o manipulaci ani o lhostejnost, ale o celistvé přijetí člověka a nabídnutí mu svých služeb. Respektujeme tak osobu v jeho jedinečnosti a respektujeme jeho cestu víry a historii s Bohem, ať už je jakákoliv. Současně ale zapojujeme cestu naši.⁹⁴

Dalším velkým problémem, se kterým se v manželství, ale i v partnerství setkává spousta párů, je sledování pornografie. Jednak je snadno dostupná, a to ji ani nemusíme nijak zvlášť vyhledávat, jednak je detabuizovaná a stává se čím dál častěji, že se v průběhu manželství objeví. Častěji se týká mužů, ale ani u žen to není výjimkou. Pornografie má podobné účinky jako droga, protože je snadno dosažitelná a dokáže rychle uspokojit, jakmile ale požitek vyprchá, dotyčný velmi rychle zjistí, že k tomu, co chce doopravdy prožívat, to má na míle daleko. „Uživatel“ postupně potřebuje „navyšovat dávku“.⁹⁵ Nevyhýbá se ani křesťanům, i když se jedná o těžký hřích, který by se dal zahrnout do šestého přikázání desatera, nesesmílníš. V křesťanské církvi se pornografie ať už v jakékoliv podobě, považuje za ohrožení manželského vztahu a nedodržení Božího modelu „jedním tělem“.⁹⁶ Zakaluje se při tom pohled na druhého z páru a může se stát, že opravdový sexuální život se stane nedostatečným a málo uspokojivým. Jenže to, čeho se dá snadno dosáhnout prostřednictvím

⁹³ HELEBRANT, Jakub, MÜLLER, Karel. *Manželství a homosexualita*. podcast Pastoral Brothers, datum vydání 16.2.2024. [online] Dostupné z:

<https://open.spotify.com/episode/62JuBb8yKyzWrDl9vtpqV?si=c5eb14df49f7418c> [citováno 23.2.2024]

⁹⁴ OPATRŇY, Aleš. *Pastorační péče v méně obvyklých situacích, část II.* Praha: Pastorační středisko sv. Vojtěcha při Arcibiskupství pražském, 2001. ISBN 80-238-9101-4. s. 8-10

⁹⁵ GROSJEAN Pierre-Hervé. *Pornografie poškozujee pohled na ženu*. převzato z knihy Milovat doopravdy, datum vydání 25.1.2024. [online] Dostupné z: <https://www.manzelstvi.cz/priprava-na-manzelstvi/cas-znamosti/pornografie-poskozujee-pohled-na-zenu.html> [citováno 9.3.2024]

⁹⁶ SEDLÁK, Miroslav. *Interpretace přikázání nesesmílníš v křesťanských tradicích*. Bakalářská práce. Jindřich Hamala (vedoucí práce), s. 45, Praha: Karlova univerzita, Evangelická teologická fakulta, 2011 [online] Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/50827> [citováno dne 9.3.2024]

obrazovky se nikdy realitou nestane. Pokud se druhá polovička dozví o manželově/manželčině „tajemství“, může to pro ni být velmi zraňující, poškodí to její sebevědomí a důvěru v druhého. Mohou vyvstat otázky typu: „Už se mu nelíbím...“ „Nestačí mu, co máme mezi sebou...“ atd.⁹⁷

4.4 Role pastorače v manželství

Pastorační péče hraje svou roli jak v přípravě na manželství, o které bude pojednávat následující kapitola, ale také v manželství uzavřeném, a to i po několika letech soužití. Zatímco při prvním úkolu pastorače – příprava na sňatek, se jedná spíše o témata jako je společná budoucnost, vzájemná úcta, přijetí Boha do partnerství, ale v několika případech i vzdálenějšího rázu, pokud jde o případné děti nebo o společný majetek. V případě druhém nastupuje pastorače, většinou nastanou-li v trvajícím manželství nějaké obtíže nebo krize.

Největším spouštěčem případné krize, nejen v manželství, je nedostatek komunikace a neřešené konflikty. Každý z nás už nejméně jednou zažil situaci, která mu nebyla příjemná, její řešení odkládal a místo toho, aby se o své trápení podělil klidnou cestou s druhým, lidově řečeno „*dusil*“ ho v sobě. Jenže dřív nebo později tyto starosti ze sebe vypravil a bylo to ještě horší, než kdyby se situace řešila bezodkladně. Může se jednat o problémy v širší rodině, o stresové prostředí v práci, o nespokojenost ve vztahu. Příčiny mohou být různé, je ale důležité nenechat špatné období zasáhnout ty, na kterých nám záleží nejvíce. Jejich řešení je často snadné a mohou předejít krizi. Zásadou pomoci pastorujícího v těchto případech je dbát na to, aby vzniklá obtížná situace neeliminována vírou a mít kontakty na profesionální pomocná zařízení (manželské poradny, psychologické poradny, občanské poradny...), která mohou přispět k řešení problému. Dalo by se říct, že pastorující zde hraje roli mediátora, měl by k problému přistupovat individuálně, být neutrální a nepřiklánět se na jednu či druhou stranu sporu, je důležité, aby byl v kontaktu s oběma účastníky sporu ve stejné míře, to by mělo předejít zaujatosti a nahlížení na problém pouze z jednoho úhlu pohledu. Zároveň si má být vědom svých hranic a respektovat je.⁹⁸

V moderní době je stále aktuálnější tématem rozvodovost. Je tudíž na místě zmínit, jak může pastorače pomoci v takové situaci. Rozvod je velký zásah do osobního i společenského života a mnozí, jak muži, tak ženy ho mohou prožívat jako psychické

⁹⁷GROSJEAN Pierre-Hervé. *Pornografie poškozuje pohled na ženu*. převzato z knihy Milovat doopravdy, datum vydání 25.1.2024. [online] Dostupné z: <https://www.manzelstvi.cz/priprava-na-manzelstvi/cas-znamosti/pornografie-poskozuje-pohled-na-zenu.html> [citováno 9.3.2024]

⁹⁸OPATRŇÝ, Aleš. *Pastorače zvláštních skupin*. Bibliotheca theologica. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2014. ISBN 978-80-7465-116-8. s. 106-109

trauma, je tedy potřeba poskytnout jim přinejmenším pomoc zprostředkováním kontaktů na několik zdrojů pomoci, dle situace. Může se jednat o pomoc psychologickou, lékařskou, materiální nebo i pomoc prostřednictvím skupinové terapie, záleží, co jednotlivec v danou dobu potřebuje nejvíce. Je třeba ale také dbát na to, že vlivem rozvodu a tím vznikající samoty, může jedinec inklinovat k závislostem, což klade pomoci dané meze, je proto vhodné používat spíše práci se skupinou než jen případovou práci. Papežové Jan Pavel II, Benedikt XVI. i František doporučují, aby se pastorační péče starala také o rozvedené, kteří uzavřeli další manželství, aby i přesto měli v církvi své místo a nezůstali bez pomoci. Je důležité, aby křesťanská společnost sice „rozvod odmítala, ale rozvedené přijímala.“⁹⁹

Podstatou pastorujícího je, aby pomáhal ve světle víry a tím rozvíjel víru jak toho, komu pomáhá, tak také svou. V některých případech je však nutné, aby si pastorující uvědomil, že zde už udělal, co bylo v jeho silách a odkázal manžele např. do manželské poradny, nebylo by vhodné, aby suploval její úlohu.¹⁰⁰ Manželské poradenství v ČR patří k nejpropracovanějšímu systému institucionalizovaného manželského a rodinného poradenství. Dokonce v roce 1997 vznikla Asociace manželských a rodinných poradců ČR, která dodnes zahrnuje psychology a sociální pracovníky a zmenšuje tak škody napáchané samozvanými profesionály – laiky bez příslušného vzdělání.¹⁰¹ Řídí se podle zákona 108/2006, o sociálních službách, jako forma odborného sociálního poradenství a jejich služby jsou ze zákona bezplatné.¹⁰² V zemích jako je například Polsko se v nich církve angažují více než v ČR. Pracovníci těchto poraden umí pomoci zejména v oblastech vzájemné komunikace, způsobu vyjadřování emocí nebo intimity.¹⁰³

⁹⁹ OPATRŇÝ, *Pastorace zvláštních skupin*. s. 111-115

¹⁰⁰ OPATRŇÝ, Aleš. *Pastorační péče v méně obvyklých situacích, část I*. Praha: Pastorační středisko sv. Vojtěcha při Arcibiskupství pražském, 2001. ISBN: neuvedeno. s.5

¹⁰¹ MATOUŠEK, Oldřich, KŘIŠŤAN, Alois (ed.). *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0366-7. s. 457-458

¹⁰² Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách [online] Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108> [citováno dne 9.3.2024]

¹⁰³ MATOUŠEK, Oldřich, KŘIŠŤAN, Alois (ed.). *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0366-7. s. 457-458

5 Příprava na manželství

Příprava na manželství je nedílnou součástí budoucího sňatku a jeho správného fungování. Existují dva typy přípravy a to individuální, kdy se v několika schůzkách, běžně 6 schůzek, stýkají snoubenci a kněz, kde probírají témata jako rodičovství, partnerská psychologie, komunikace, hospodaření, průběh samotného obřadu, sexualita, děti a víra. A poté druhý typ, při kterém se schází větší skupina budoucích manželů a diskutují na dané téma z oblastí, které jsou zahrnuty v manželském slibu. V Pastoračním středisku pražské arcidiecéze, konkrétně v Centru pro rodinu se páry scházejí běžně během osmi večerů, pod vedením manželských párů, což slouží jako doplněk přípravy s oddávajícím knězem. Cílem takovéto přípravy je, aby manželé porozuměli tomu, co si před oltářem slíbí, jejím základem je pohled na rodinu a manželství z křesťanského hlediska.¹⁰⁴ Hlavním cílem takového kurzu je pomoci partnerům v prožívání jejich lásky tak, aby bylo jejich manželství stabilní, přínosné a hodnotné pro oba snoubence, pro jejich případné děti, a tudíž i pro celou společnost. Aby se všechny osoby příslušného rodinného společenství mohly v bezpečném prostředí správně rozvíjet a obohacovat a aby rodiče šli dětem příkladem.¹⁰⁵

Jelikož se manželství řadí mezi svátosti, je třeba vhodné přípravy, podobně jako u ostatních svátostí př. příprava na svátost smíření, biřmování, svátost svěcení atd. V této přípravě se jedná o hlubší význam než je pouze příprava obřadu, ale hlavně o silnější poznání partnerů, uvědomění si, co od manželství očekávat, jak by k němu měli přistupovat a co je potřeba k tomu, aby správné manželství bylo pro oba dva tou nejlepší cestou života. Příprava na manželství je velmi doporučována, protože slouží též jako prevence škod a komplikací, jelikož během ní lze odhalit různé překážky, nedostatky nebo vady, které by mohly v budoucnu dělat problémy.¹⁰⁶ Mladí lidé by měli být připravováni na manželství nebo alespoň na jeho hodnoty a podstatu v každé církvi, a tím uchovávat křesťanskou víru v jejich svazku. Než se uzavře svátost manželství je na místě, aby oba nupturienti podstoupili svátost smíření, eucharistii a nejlépe i svátost biřmování.¹⁰⁷ Pastorační péči a přípravu na uzavření

¹⁰⁴ Centrum pro rodinu. *Příprava na manželství*. Pastorační středisko pražské arcidiecéze [online] Dostupné z: <https://pastorace.apha.cz/pro-rodinu/priprava-na-manzelstvi/> [citováno 24.2.2024]

¹⁰⁵ TRAXLER, Ladislav. *Příprava snoubenců na manželství: [metodická pomůcka k vedení křesťanských snoubeneckých kursů ve snoubeneckých společenstvích]*. Pardubice: Mlejnek, 1992. ISBN 80-85365-98-7. s. 9

¹⁰⁶ MATĚJKOVÁ, Monika. *Příprava na život v manželství z hlediska kanonického práva*. Diplomová práce. Antonín Ignác Hrdina (vedoucí práce). Praha: Karlova Univerzita, Katolická teologická fakulta, 2011 [online] Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/31836> [citováno dne 22.2.2024]

¹⁰⁷ AMBROSIO, Šárka. *Manželství z křesťanského pohledu*. Diplomová práce. Zdeněk Kučera (vedoucí práce). Praha: Karlova Univerzita, Husitská teologická fakulta, 2014 [online] Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/62899> [citováno dne 22.2.2024]

manželství upravuje kánon 1063-1072 Kodexu kanonického práva od roku 1983, jeho interpretaci jsem již zmínila v první kapitole tohoto textu.¹⁰⁸

Směrnice ČBK pro přípravu na svátost manželství v ČR slouží k orientaci a udává různá doporučení, která směřují k realizaci a k dalšímu rozvoji vzdálenější, bližší a bezprostřední přípravy na manželství v ČR. Vychází z požadavků magisteria, ze situace katolické církve v životě české společnosti a zohledňuje odlišnosti života v různých farnostech a také individualitu snoubeneckých párů. Je přesvědčena, že pokud budou páry na manželství řádně připraveny, budou k přípravě přistupovat zodpovědně a budou ji brát jako dlouhodobý proces, bude pastorace rodin úspěšná. Tento dokument je určen především farářům, pastoračním radám farností, jáhnům, farním vikářům a dalším profesionálům, kteří se na přípravě na manželství podílejí. Z řad laiků nebo jiných profesí poté slouží centrům pro rodinu, odborným diecézním pastoračním zařízením, dále katechetům, pedagogickým pracovníkům atd.¹⁰⁹

5.1 Tři druhy příprav na svátost manželství

Přípravu na tuto svátost lze rozdělit do tří skupin, a to na vzdálenější, bližší a bezprostřední přípravu na manželství.

Začneme tedy přípravou vzdálenější, která začíná už v dětství, v rodinném kruhu, kdy hrají největší roli rodiče, katechizující osoby a farnost. Jedná se o tzv. rodinnou pedagogiku, kdy se děti učí, jak přijmout sami sebe i druhé jako osobnosti se složitou psychologií, se všemi silnými i slabými stránkami, což by mělo mít pozitivní vliv i na vnímání druhých osob a vycházení s osobami opačného pohlaví. Zmíněné zodpovědné osoby mají na starost dětem vštípit tyto hodnoty a také jim umět ukázat poslání křesťanského manželství, tím ale nevylučovat sňatek s Bohem prostřednictvím kněžského nebo řeholnického způsobu života. Tento způsob přípravy má být zohledněn v pastoračních plánech diecéze i farnosti.¹¹⁰ V rodině je tedy velmi důležité mladé lidi poučit o manželské lásce, důstojnosti, úctě k druhému atd., aby do manželství vstoupili připraveni, alespoň z části.¹¹¹ Hlavními úkoly tedy jsou: rozvíjet schopnost komunikovat a dávat najevo city, formovat k dobrému hospodaření s penězi, spojovat život víry s životem ve společnosti, překonávat pochybnosti

¹⁰⁸ *Kodex kanonického práva: úřední znění textu a překlad do češtiny: latinsko-české vyd. s věc. rejstř.* Praha: Zvon, 1993. kán. 1063-1072 [online] Dostupné z: [http://www.farnostzebrak.cz/dokumenty/cic\(1983cz\).pdf](http://www.farnostzebrak.cz/dokumenty/cic(1983cz).pdf)

¹⁰⁹ Česká biskupská konference. *Směrnice ČBK pro přípravu na svátost manželství.* Praha, 2017. s. 3, 4

¹¹⁰ Česká biskupská konference. *Směrnice ČBK pro přípravu na svátost manželství.* s. 7-8

¹¹¹ Dokumenty druhého vatikánského koncilu. *Gaudium et spes.* Kostelní vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002 ISBN 80-7192-467-9

ve svědomí a ve vztazích, vnímat svobodu jako právo i povinnost, být zodpovědný, postupně vést k představení manželství z hlediska katolického a v neposlední řadě podporovat růst kvality osobních vztahů založených na sebezpřijetí a sebepoznání.¹¹²

Při bližší přípravě na manželství jde hlavně o dlouhodobější a specifitější znovuoobjevení přípravy na svátost manželství. Prezentuje manželství jako neustále se rozvíjející osobní vztah muže a ženy. Na starost jí má farní pastorec a pastorec pro mládež, které se opírají o výklad založený na učení církve o manželství. Dá se realizovat i jako součást přípravy na biřmování. Tématy k řešení jsou: rozdíly v psychice muže a ženy, chápání křesťanství muže a ženy, životní stavy, manželství na celý život, cesty k dobrému manželství, problémy smíšených sňatků a sňatků s nepokřtěným, role sexuality a děti jako plod trvalého soužití v lásce. Při těchto tématech je důležitá aktivita zúčastněných.¹¹³

Co se týče bezprostřední přípravy na manželství, má být završením dlouhodobého procesu příprav a má se konat v posledních měsících těsně před svatbou, (doporučuje se nejméně 5 měsíců před svatbou) a to nejméně 6krát. Je v ní kladen důraz na přítomnost Krista ve svátosti. Mělo by k ní být přistupováno jako k morální povinnosti. Průvodcem této přípravy je oddávající kněz nebo jáhen. Takováto příprava se může lišit individualitou zúčastněných a provázejícího. Společným však musí zůstat sepsání snubního protokolu a ohlášky. Probíranými tématy jsou: řešení konfliktů, sexualita, role dětí, rodičovství, psychologie partnerského vztahu, katolické manželství, vztah k rodičům, sourozencům a okolí, společné hospodaření atd., je vhodné také poukázat na minulost předchozích vztahů a vyzdvihnout to dobré a též zohlednit, zda spolu snoubenci bydlí, jak dlouho jejich vztah trvá apod.¹¹⁴

5.2 Pojetí přípravy na manželství podle Traxlera a Opatrného

Jak jsem již dříve zmínila, velkou příručkou k vedení skupinové přípravy je kniha Ladislava Traxlera „*Příprava na manželství*“, na které spolupracoval společně s několika manželskými páry, kteří podobné kurzy vedou a spadají pod Sdružení salesiánských spolupracovníků. Podle této metodické pomůcky je potřeba vytvořit z přítomných společenství, kde se budou cítit komfortně, nebudou se bát sdílet své názory a pocity. Může k tomu napomoci hlavně náplň prvního setkání, kde je prostor pro bližší seznámení účastníků. Nesmí se však zapomínat na individualitu skupiny, je tedy potřeba uvědomovat

¹¹² Česká biskupská konference. *Směrnice ČBK pro přípravu na svátost manželství*. Praha, 2017. s. 7, 8

¹¹³ Česká biskupská konference. *Směrnice ČBK pro přípravu na svátost manželství*. s. 9-11

¹¹⁴ *Ibid.*, s. 11-16

si, že co fungovalo ve skupině předešlé, nemusí nutně fungovat stejně efektivně ve skupině jiné. Traxler doporučuje dát snoubencům na konci každého kurzu anketu k zamyšlení, s otázkami na příští téma a společně ve dvojici je prodiskutovat, neboť vzájemné hlubší poznání a komunikace je jádrem celé přípravy.¹¹⁵ A to jak komunikace verbální, tak milostná. Milostná komunikace je rozdělena na pět základních tzv. jazyků lásky. Dělíme je na slova ujištění, pozornost, přijímání darů, skutky služby a fyzický kontakt. Podle Garyho Chapmana jazyky lásky pomáhají udržovat partnerovu tzv. citovou nádrž lásky plnou a on se cítí být milován a je ve vztahu šťastný a naplněný. Pro udržení této nádrže plné je potřeba určit partnerův primární jazyk lásky. Je to způsob, jak druhému vyjadřujeme svou lásku a jak on je schopen ji přijmout a nemusí být na pochybách. Je velmi pravděpodobné, že to, jak projevujeme lásku my druhému je totéž, jak chceme, aby byla láska projevována nám. Například můžeme druhého obklopovat dárky a on se nebude cítit milován, i když je to z naší strany míněno jako důkaz lásky, jen proto, že přijímání darů není jeho primárním jazykem lásky. A naopak by se cítil spokojeně, kdybychom ho jen pohladili a strávili s ním pár minut v objetí, protože to fyzický kontakt mu dává pocit uspokojení a lásky.¹¹⁶

Během přípravy tak partneři mohou navzájem lépe pochopit názory a postoje svého protějšku zjistit, jestli se k sobě opravdu hodí, naučit se vést partnerský rozhovor, získat potřebné znalosti o manželství a rodičovství a také budou obohaceni o názory svých vrstevníků či spoluúčastníků. Není výjimkou, že mezi některými páry vznikne přátelství a setkávají se i po ukončení kurzu, čímž vznikají manželská společenství.¹¹⁷ Nyní uvedu několik otázek, které by se v rámci kurzu měly objevit a měly by přispět k rozvoji partnerského vztahu. *Co očekáváte od svého partnera a co si myslíte, že očekává on od vás? Jak se bránit zevšednění vztahu? Jaké jsou příčiny, vznik, přínos, význam a prevence hádek? Jak mají manželé prožívat těhotenství a jak se na něj připravit? Zkoušíte přijímat společně svátosti? Účastníte se společně bohoslužby? Co vám to dává?* atd.¹¹⁸ Otázky tohoto typu jsou potřebné, jak pro spokojený život v manželství, tak pro chod a vývoj celé rodiny, je tedy

¹¹⁵TRAXLER, Ladislav. *Příprava snoubenců na manželství: [metodická pomůcka k vedení křesťanských snoubeneckých kursů ve snoubeneckých společenstvích]*. Pardubice: Mlejnek, 1992. ISBN 80-85365-98-7. s. 10, 27-28

¹¹⁶CHAPMAN, Gary D. *Pět jazyků lásky*. Přeložil Jana BUCKOVÁ. Praha: Návrat domů, 2021. ISBN 978-80-7255-441-6

¹¹⁷TRAXLER, Ladislav. *Příprava snoubenců na manželství: [metodická pomůcka k vedení křesťanských snoubeneckých kursů ve snoubeneckých společenstvích]*. Pardubice: Mlejnek, 1992. ISBN 80-85365-98-7. s. 10, 27-28

¹¹⁸ TRAXLER. *Příprava snoubenců na manželství*.

zapotřebí přípravu na manželství nepodceňovat. Vypadá to, že právě od této přípravy se vše odvíjí.

Přípravou na manželství z křesťanského hlediska se ve své knize „*Příprava na manželství*“ zabývá Aleš Opatrný. Manželství je nerozlučitelná úmluva a má-li ve své podstatě setrvat, pak je potřeba do něj investovat mnoho, ale hlavně sebe a to celého. Někdy však může přijít krizové období a v tu chvíli je potřeba, aby na tuto situaci nebyli manželé sami, ale aby se mohli obrátit na kněze, společenství či farnost. Křesťanství totiž v manželství hraje roli pojítka, kdy má manžele semknout a sjednotit, ale zároveň uchovat jejich životní prostor. Např. mohou se společně účastnit bohoslužeb a otevřeně o Bohu konverzovat, ale modlitbu může každý prožívat sám, nebo naopak. Důležité je, aby byl Bůh součástí jejich společně prožívaného života. Stává se ovšem i to, že v manželství je jeden věřící a druhý ne, potom mohou nastat tři situace. Buď ten, který nevěří najde zalíbení ve víře svého partnera a přijme ji, nebo ani po zkušenosti s praktikující vírou ji nepřijde na chuť nebo, a to je ten nejhorší scénář, odpadne od víry i doposud věřící osoba. Pořád je na místě svobodné rozhodnutí.¹¹⁹

Do příprav na svátost manželství je také třeba zahrnout psychiku opačného pohlaví, aby se nám lépe chápaly myšlenkové pochody našeho protějšku a také sexualitu, která by sice v manželství neměla být tím nejdůležitějším bodem, ale představuje fyzickou jednotu mezi nimi, která může vyústit v rodičovství. Je tudíž neméně důležitá.¹²⁰ Dále je na místě do příprav na manželství zahrnout i rodinu a blízký okruh přátel, sice jen teoreticky, ale i to je přínosné. Je potřeba zjistit, jaké vztahy mají rodiče a přátelé k budoucímu manželovi/manželce. Ale na druhou stranu je třeba, aby se budoucí manželé rozhodovali podle svého srdce a uvážení, a ne podle toho, co si pomyslí druzí. Musí se odpoutat od rodičů a přilnout k manželce/manželovi – „*Proto opustí muž svého otce i matku a přilne ke své ženě a stanou se jedním tělem*“ (Gn 1, 24). Stává se, a to zejména u mladších manželství, že jeden z nich, ve většině případů muž, upřednostňuje své přátele či rodinu před svou drahou polovičkou. Ona s tím pochopitelně nic nezmuže, pokud on sám nebude chtít, ale zde může vzniknout velký „kámen úrazu“, který může vést až k rozchodu. To samé může způsobit závislost na rodičích, zejména na matce.¹²¹

¹¹⁹OPATRŇÝ, Aleš, *Příprava na manželství*, II. vydání. Praha: Pastorační středisko při Arcibiskupství pražském, 1997. ISBN: neuvedeno. s. 4,11,33-39

¹²⁰OPATRŇÝ. *Příprava na manželství*. s. 15, 51, 52, 57

¹²¹Ibid., s. 23-24

Posledním tématem, kterým bych se chtěla zabývat, a se kterým se během manželství na sto procent každý setká, je řešení konfliktu mezi nimi. Velké množství hádek vzniká nedorozuměním či vzájemným nepochopením nebo střetem zájmů partnerů, při kterém nejsou schopni nebo nechtějí být schopni vyřešit problém kompromisem, jinak řečeno, ani jeden z nich nechce ustoupit. Poslední příčinou bývá hříšnost, skutečnost, kdy nejsme ochotni k lásce, čímž je v nás cosi poškozeno a můžeme v takové situaci jeden druhému ublížit. Nelze předejít všem konfliktům, ale těm, které se stále opakují ano. Existují totiž situace, které se odehrávají pořád dokola, které nepřestávají jedné straně vadit a druhá strana je neomezuje a vždy potom dojde k hádce, kvůli stejné příčině. Takovéto hádky jsou jen výsledkem toho, že jeden druhého zcela nepřijali a chtějí toho druhého změnit, jenže to se nikdy nestane. Je důležité přijmout svého partnera takového jaký je, ale také sami sebe a uvědomovat si své chyby, nejlépe ještě před svatbou. Křesťanské řešení konfliktu nese jádro v odpuštění, které nemusí být provedeno bezprostředně po konfliktu, nicméně se musí dostavit. Mělo by mu předcházet vyjasnění situace, což každému z nás může trvat jinak dlouho. Každopádně pokud chceme, aby náš vztah byl stále harmonický, musíme se přes nepříjemné věci přenést a odpustit.¹²² Odpuštění je totiž cestou lásky a vede k obnově důvěrného vztahu. Je lepší nechat selhání a způsobenou bolest minulostí, protože jinak budeme stát na jednom bodě a ani jednomu z páru to nebude příjemné. „*Odpuštění je volba k projevení milosti...*“ Je potřeba uvědomit si pochybení, požádat o odpuštění a společně takovou situaci překonat.¹²³

Úkolem pastorače je vnést nezaujatý pohled na situaci a v přípravě budoucí manžele na tyto situace připravit. Je ale zcela jasné, že manželské konflikty se vyřeší jedině uvnitř manželství a nikdo jiný to za ně neudělá.¹²⁴

Velmi hezky je také zpracovaná kniha manželů Leeových, kteří se přípravou na manželství zabývají a jejich knihy jsou součástí kurzů Alfa. Kniha „*Příprava na manželství*“ slouží jako deník, do kterého si snoubenci mohou během přípravy zapisovat, co mají společného, co rozdílného, mohou se lépe poznat a prohloubit svůj vztah, naučit se lépe komunikovat, plánovat rande i po několika letech manželství, což je důležité především, proto, aby si na sebe v denním shonu vyčlenili čas jen pro sebe a nezanedbávali růst jejich

¹²² Ibid, s. 42-50

¹²³ CHAPMAN, Gary D. *Pět jazyků lásky*. Přeložil Jana BUCKOVÁ. Praha: Návrat domů, 2021. ISBN 978-80-7255-441-6. s. 52-53

¹²⁴ OPATRŇÝ, Aleš, *Příprava na manželství*, II. vydání. Praha: Pastorační středisko při Arcibiskupství pražském, 1997. ISBN: neuvedeno. s. 42-50

vztahu. Pomocí plánování si mohou i rozdělit domácí práce, vyřešit otázku financí, objevit svůj i partnerův jazyk lásky. Deník obsahuje také dotazníky, prostor na poznámky, různé otázky s prostorem na odpověď, které by jinak partnery samy nenapadly.¹²⁵ Důležitým bodem knihy je desatero naslouchání, které je ve vztazích obecně nesmírně důležité a ve vztahu manželském obzvlášť. Obsahuje: *tvůj partner by měl být u tebe ze všech lidí na 1. místě; poslouvej všechno, co ti sděluje, a nevybírej si z toho jenom něco, co se ti hodí; nezapomeň se soustředit, když posloucháš; považuj si toho, že ti partner důvěřuje a chce se s tebou podělit o to, co prožívá; nezabiješ; nesesmilníš; nepokradeš; nepromluvíš křivého svědectví; nesnaž se pohltnout osobnost svého partnera; nedychti po vlastnostech, zkušenostech a znalostech svého partnera.*¹²⁶ Pokud budeme v manželství dodržovat tato pravidla, budeme schopni lepší komunikace s partnerem, předcházení hádkám a vůbec lepšího soužití.

¹²⁵ LEE, Nicky a LEE, Sila. *Příprava na manželství*. Šesté, revidované vydání. Přeložil David Michael ČAJAN, přeložil Jaroslav PLEVA. Praha: KMS, 2021. ISBN 978-80-7664-026-9.

¹²⁶ LEE, Nicky a LEE, Sila. *Příprava na manželství*. s. 53

PRAKTICKÁ ČÁST

6 Metody a cíle výzkumné části

Jako výzkumnou metodu pro mou bakalářskou práci jsem zvolila kvalitativní postup, ve kterém poslouží menší počet vhodně vybraných respondentů, v rámci daného tématu, k cíli výzkumné otázky. Problémy zkoumá do hloubky a je časově náročnější než výzkumný postup kvantitativní. Ve většině případů se provádí formou osobních rozhovorů mezi zjišťovatelem a dotazovaným. Pro svou práci jsem zvolila polostrukturovaný rozhovor s otevřenými otázkami, ve kterém se mohli respondenti o tématu rozprávět podle svého a nebyli omezovali předem daným výběrem odpovědí. Tyto otázky jsem si připravila před rozhovory a v případě nutnosti jsem pokládala otázky doplňující, které se nabízely v průběhu rozhovoru. Každý rozhovor trval v rozmezí cca 30-90 minut, byl nahráván s informovaným souhlasem dotazovaných, a z této nahrávky jsem poté získávala data. Zájem o poskytnutí rozhovoru na toto téma byl průměrný, setkala jsem se jak s nadšeným souhlasem, tak i striktním odmítnutím a řekla bych až odbytím od případných respondentů. Hlavními tématy, od kterých se rozhovor odvíjel, byla individuální a skupinová příprava na svátost manželství, příprava na obřad, překážky manželství, partnerský vztah k Bohu, zkušenosti několika kněží a PhDr. Jany Šilhavé, vedoucí Centra pro rodinu v pastoračním středisku Pražského arcibiskupství. V Centru pro rodinu jsem také uplatnila metodu nezúčastněného pozorování, kdy jsem měla možnost nahlédnout na přednášku v rámci kurzu „*Příprava na manželství*“.

Cílem praktické části je dozvědět se co nejvíce o průběhu příprav na manželství v římskokatolické církvi z praktického hlediska, z pohledu kněží z Pelhřimovska a také z pohledu vedoucí Centra pro rodinu v pražském pastoračním středisku. Zjistit, co je podle jejich zkušeností to nejdůležitější, co by mělo být v rámci příprav snoubencům předáno a co by jim mělo pomoci do budoucna ke správnému chodu manželství.

7 Metoda zpracování dat

Jako metodu ke zpracování získaných dat jsem použila otevřené axiální kódování. Při zpracovávání dat jsem postupovala podle knihy „*Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*“ Romana Švaříčka a Kláry Šed'ové.¹²⁷ Přičemž jsem si nejprve nahrané rozhovory přepsala slovo od slovo do jednoho souboru, poté si text vytiskla, několikrát přečetla a podle barev si rozdělila text na kategorie, které se mi zdály důležité a opakovaly se u většiny respondentů v podobném významu. Získaná data z rozhovorů jsem si rozdělila do osmi skupin, pomocí otevřeného kódování.

- INFORMAČNÍ ZDROJE, POSKYTOVANÉ KURZY A SLUŽBY
- PŘEKÁŽKY MANŽELSTVÍ
- MOTIVACE K CÍRKEVNÍMU SŇATKU
- SVATEBNÍ OBŘAD A MANŽELSKÝ SLIB
- KOMUNIKACE VE VZTAHU
- INDIVIDUALITA
- POMOC PŘI MANŽELSKÝCH KRIZÍCH
- INTIMNÍ TÉMATA

¹²⁷ ŠVAŘÍČEK, Roman a ŠEĎOVÁ, Klára. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0

8 Výzkumné otázky

Jako hlavní výzkumnou otázku jsem si stanovila „*Jak probíhá příprava na manželství v římskokatolické církvi?*“ dále mě zajímalo, jak v tomto oboru spolupracují kněží se sociálními službami, pokud vůbec atd. Zajímalo mě, jak často se kněží schází při manželských přípravách se snoubenci před obřadem, podle čeho se v rámci příprav chystají, jaké téma je podle nich nejdůležitější a jaké páry nejvíce zajímá. Také jsem se dotazovala na to, jak se postupuje při manželských krizích a také při existenci překážek manželství a jaké jsou ty nejčastější. Nešlo by vynechat také důležité téma svatebního obřadu a manželského slibu. Dále jsem se chtěla dozvědět, co vše je potřeba splnit před uzavřením sňatku a proč je vůbec příprava na manželství prospěšná.

9 Otázky k rozhovorům a představení výzkumného vzorku

9.1 Otázky pro rozhovor v Centrum pro rodinu – Pastorační středisko Pražského arcibiskupství

- 1) *Z jakých zdrojů pro své přednášky čerpáte (Traxler, Opatrný), kde jinde berete inspiraci na řešená témata?*
- 2) *Jak oslovujete páry, které by měli sezení vést? Jaké jsou pro to kritéria, jsou-li nějaká?*
- 3) *Jaká oblast páry nejvíce zajímá? Budování vztahu, udržení víry, prevence hádek, výchova dětí...?*
- 4) *Učíte páry, jak správně vést manželský (partnerský) rozhovor? Jaký způsob nebo technika se vám osvědčila?*
- 5) *Máte zkušenost s tím, že by se partnerství rozpadlo vlivem přípravy na manželství?*
- 6) *Co radíte pro zvládání krize v manželství? Chodí za Vámi manželé při řešení manželských krizí?*
- 7) *Spolupracujete s nějakými sociálními službami nebo poradnami? Pokud ano, koho v okolí byste doporučili?*
- 8) *Jak partneři obvykle reagují na otázky ze sexuální oblasti? Stydí se, mluví otevřeně, chtějí toto téma probírat? Co je pro ně jiné více intimní téma než toto? (vztah k Bohu, rodina, práce...)*
- 9) *Je časté, že by se manželé modlili společně nebo že by naopak třeba každý chodil do jiné farnosti? Máte tyto informace?*
- 10) *Kdy si myslíte nebo máte zkušenost s tím, kdy je ta nejvhodnější doba na vstup do manželství (věk, jak dlouho je pár spolu) nebo je to zcela individuální?*

9.2 Otázky k rozhovoru s knězi

- 1) *Co ve své praxi používáte za zdroje na informace k předání?*
- 2) *Co je potřeba vybrat k přípravě na obřad, co z toho vybíráte vy a co snoubenci?*
- 3) *Jak dlouho trvá příprava na manželství před obřadem? Je to podle vás dostačující?*
- 4) *Jaká jsou témata k řešení a co páry nejvíce zajímá?*
- 5) *Volí snoubenci v dnešní době častěji svatební obřad se mší nebo bez ní? Co si o tom myslíte a proč si myslíte, že tomu tak je?*
- 6) *Jak lze postupovat, pokud o přípravu na manželství stojí pouze jeden ze snoubenců nebo pokud se aktivně zapojuje pouze jeden a přístup druhého je spíše laxní? Máte takovou zkušenost?*

- 7) *Máte zkušenost s tím, že by se partnerství rozpadlo vlivem přípravy na manželství?*
- 8) *Jaké sociální služby nebo poradny byste párům doporučil mimo skupinová pastorační sezení?*
- 9) *Kdy si myslíte nebo máte zkušenost s tím, kdy je ta nejvhodnější doba na vstup do manželství (věk, jak dlouho je pár spolu...) nebo je to zcela individuální?*
- 10) *Setkal jste se někdy s překážkou manželství, která se musela řešit? Pokud ano, s jakou a jak jste postupoval?*
- 11) *Je časté, že by se manželé modlili společně nebo že by naopak třeba každý chodil do jiné farnosti? Máte tyto informace?*
- 12) *Je podle Vás důležitější individuální příprava s knězem nebo skupinové pastorační kurzy nebo je potřeba obojí? Co má podle Vás větší přínos?*

9.3 Představení výzkumného vzorku

PhDr. Jana Šilhavá je dlouholetá vedoucí Centra pro rodinu při pražském arcibiskupství, které sídlí v prostorách Katolické teologické fakulty UK. Na paní Šilhavou jsem narazila během hledání předmanželských přípravných kurzů. Ochotně mi poskytla rozhovor k tématu, zodpověděla všechny otázky, na které jsem se ptala, uvedla pohled z praxe a navíc mi doporučila literaturu, která se tématem zabývá, jež jsem si mohla prolistovat po rozhovoru. Také mi umožnila zúčastnit se předposledního setkání budoucích manželů, a to na téma „*Jak prožívat vztah k Bohu*“, tento seminář se uskutečnil pod vedením manželů Martina a Barbory Betincových. Byl zaměřen na duchovní život v páru a rodině a zabýval se vysvětlením věty z manželského slibu „*K tomu ať mi pomáhá Bůh*“.

P. Mgr. Martin Brácha je mladý čtyřiatřicetiletý administrátor Římskokatolické farnosti Horní Cerekev, který se narodil v Nových Hradech v Jihočeském kraji. Působil v Prachaticích a v Pelhřimově a nyní je knězem v Horní Cerekvi, odkud pocházím. Studoval v Teologickém konviktu v Olomouci a poté Teologickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze.¹²⁸

P. Mgr. Václav Šika je cca padesátiletý administrátor Římskokatolické farnosti Kamenice nad Lipou. Narodil se na vesnici ve Středních Čechách jako jeden ze šesti dětí. Původně se vyučil opravářem zemědělských strojů a po šesti letech práce začal studovat

¹²⁸Primice diecézních kněží v ČR. *O primiciantovi – Martin Brácha*. [online] Dostupné z: <https://primice.cz/index.php/martin-bracha-2/o-primiciantovi/> [citováno dne 14.3.2024]

za českobudějovickou diecézi nultý ročník Teologické fakulty UK.¹²⁹ Pana faráře Šiku znám z dob, kdy působil u nás v městečku Horní Cerekev.

¹²⁹ SOUKUP, J. *Setkání s panem farářem-o mládí, životě, tužbách....* Zpravodaj města Kamenice nad Lipou, ročník XLI. vydáno červenec 2019 [online] Dostupné z: https://www.kamenicenl.cz/assets/File.ashx?id_org=6257&id_dokumenty=83989 [citováno 14.3.2024]

10 Interpretace získaných dat a výsledky výzkumu

Jelikož jsem měla dvě sady otázek, protože práce kněze a práce vedoucí Centra pro rodinu je sice v případě přípravy na manželství propojena, ale v mnohém je dosti odlišná, vyhodnocená data, i když v některých případech v rámci jiné otázky, budu slučovat do stejné kategorie kódů, abych došla k sjednocenému výsledku. Ne vždy se však musí objevit otázka z každého rozhovoru v každém kódu. Výsledky výzkumu jsou podloženy úryvky z rozhovorů a stručným popsáním důvodu zvolení otázky. Otázky označím zkratkami OK (otázky pro kněze) a OCPR (otázky pro Centrum pro rodinu). Všichni respondenti na základě ústního souhlasu a schválení finální verze rozhovoru, souhlasili s uvedením jména, a proto odpovědi respondentů budu značit iniciály jejich jmen – MB (Martin Brácha), VŠ (Václav Šika), JŠ (Jana Šilhavá) a následným číslem otázky, na kterou je odpovídáno. Odpovědi budou ve formě doslovných prepisů. S P. Bráchou si tykáme, proto jsou odpovědi a podotázky s vynecháním vykání.

Pro shrnutí dat a jednodušší a přehlednější vyhledání výsledků z výzkumných rozhovorů jsem níže vytvořila tabulku, která shrnuje získaná data (odpovědi respondentů), jež jsou rozděleny do skupin podle kódování. Každý kód má svou barvu. Barvy jsem přidělovala pro přehlednost při utváření kódů, stejné barvy jsme použila i při vytváření tabulky.

Kategorie kódů: **INFORMAČNÍ ZROJE, POSKYTOVANÉ KURZY A SLUŽBY**

Tato otázka mi přišla relevantní z hlediska úvodu rozhovoru, ale hlavně abych se dozvěděla, podle jakých zdrojů či informací dotyční postupují v rámci příprav na manželství. S tímto tématem souvisí i druhá otázka pro vedoucí CPR, jelikož mě zajímalo, jak se zkušené manželské páry pro takovéto přednášky hledají. Dále ve spojení s kurzy jsem připojila i otázku č.8 (pro kněze) a č. 7 (pro vedoucí CPR), která se ptá na další služby (sociální), které by mohly manželům pomoci s přípravou na manželství nebo ve vzniklých manželských krizích. Do první kategorie kódů jsem zahrнула i dvanáctou otázkou pro kněze, jelikož se jedná o jisté služby a zajímal mě jejich názor na důležitost individuálních a skupinových sezení.

Otázka č. 1 OK: Co ve své praxi používáte za zdroje na informace k předání?

Otázka č. 1 OCPR: Z jakých zdrojů pro své přednášky čerpáte (Traxler, Opatrný), kde jinde berete inspiraci na řešená témata?

Otázka č. 2 OCPR: Jak oslovujete páry, které by měly sezení vést? Jaké jsou pro to kritéria?

Otázka č. 8 OK: Jaké sociální služby nebo poradny byste párům doporučil mimo skupinová pastorační sezení?

Otázka č. 7 OCPR: Spolupracujete s nějakými sociálními službami nebo poradnami?

Otázka č. 12 OK: Je podle vás důležitější individuální příprava s knězem nebo skupinové pastorační kurzy nebo je potřeba obojí? Co má podle Vás větší přínos?

MB1: „Obecně na tu přípravu, jsem prošel přípravou v pastoračním středisku v Praze a od toho jsem se nějak odpíchl - tu formální část a možná i témata, ale mám to tedy podstatně zkrácené, takže z toho jsem nějak vycházel. Jak oni tam pracovali, od jednotlivých přednášejících, z psychologie a tak podobně. A já dávám snoubencům vždycky přečíst knížku *Pět jazyků lásky*¹³⁰, a potom už je to vlastně tak nějak z mé praxe.“

VŠ1: „Prošel jsem přípravou u sv. Vojtěcha¹³¹ a spíše teď už vycházím z praxe. Mám nějaké různé zdroje, ale spíše jedu z praktické zkušenosti. Podle možností, když je otázka modlitby, která je důležitá, a emoční stránka, která je také důležitá, což emočně se odhalit je více intimní, než fyzická intimita. Dále dávám velký důraz na úctu, protože, když ztratím úctu, tak je to další krůček k nevěrnosti. Hodně rádím být jeden druhému hromosvodem, protože, když jeden přijde a vynadá tomu druhému a ten druhý na to nereaguje, tak potom ten, co vynadal si za nějakou chvíli uvědomí, že vynadal špatně osobě. U mužů si myslím, že je problém vyjadřování emocí a ženy to zas potřebují vědět a slyšet častěji, že je ten jejich partner má rád. Přirovnávám muže k hlavě a ženu k srdci -> jeden bez druhého nemůžou fungovat a potřebují se navzájem = muže dělá žena a ženu dělá muž, jak říkal můj otec. Zdůrazňuji, že je potřeba poznat i rodiče a sourozence ještě před svatbou, protože takhle nějak bude potom fungovat i moje domácnost a moje rodina, z nějaké části.“

JŠ1: „Určitě od těch dvou, to jsou vlastně nestoři, páter Opatrný stál u zrodu těchto příprav a až do loňského roku tady s námi spolupracoval. Takže to je takové jeho dítě a vlastně ta příprava vychází z těchto zdrojů. Dříve tady byli právě jen přednášky pana Opatrného

¹³⁰ CHAPMAN, Gary D. *Pět jazyků lásky*. Přeložil Jana BUCKOVÁ. Praha: Návrat domů, 2021. ISBN 978-80-7255-441-6

¹³¹ Program v rámci, kterého se budoucí kněží připravují na vedení příprav na manželství. Touto zkušeností procházejí během studijních let na Teologické fakultě UK, v rámci praxe.

a manželé, kteří přišli, tak připojili tu část, jak byli zvyklí pracovat v rodině. Ten tým manželů je různě proškolen v semináři, kurzy.“

JŠ2: „No teď už je to stabilní tým, naopak bychom potřebovali posily a ty se moc nehlásí. Takže vlastně přichází různými cestami, projeví zájem, nebo to byli moderátoři v našem kurzu a stali se z nich přednášející. Teď např. hledáme, kdo bude přednášet téma manželská láska a sexualita. Takže když se nějaký pár chce zapojit, může se na nás obrátit, projde náslechem v kurzu, věnujeme se mu individuálně a pak začne vést skupinky. V týmu se pořád vzděláváme a příprava se stále vyvíjí.“

MB8: „Vysloveně takhle kontakt nemám, myslím, že když se takhle bavíme o těch problémech, tak jsme schopný si najít na internetu nějaký kontakt na různé organizace. Když se potom bavíme s manželi, když řeší nějaké problémy, tak vlastně jim řeknu, že není problém, když si najdou nějakého párového terapeuta. Spíš během těch příprav se jim snažím ukázat ty manželské večery, si myslím, že se to jmenuje, že třeba v Jihlavě to běží atp. Tím je vlastně vedu, aby si na sebe dělali ten čas a že to k tomu patří, že vlastně jako nezvládneme všechno vymyslet v těch 5 setkáních před tím, ale že se můžou vzdělávat i dál a že ty večery k tomu docela slouží nebo pak je to individuální. Pokud jsou fakt věřící, tak je pak můžu pozvat na „manželáky“ nebo jako konkrétní setkání nebo společenství. Spíš se to tedy, ale objevuje, až jsou manželé a řeší problémy.“

VŠ8: „No to mě mrzí, že například při těch krizích, i když jim to nabízím, tak za mnou většinou nepřijdou a pak se dozvím, třeba i z třetí ruky, že se rozvedli. Asi bych je někde mohl odkázat. To je bolestné, protože si myslím, že se to ve většině případů dá řešit v těch začátcích a dá se tomu předejít.“

JŠ7: „Přichází k nám různé dotazy, máme tady i adresář organizací, takže podle toho, kdo s jakou přijde potřebou, tak jsme schopni mu dát kontakt. Hodně posíláme ženy do Poradny pro ženy, kde řeší nejen těhotenství, ale i pomoc při rozvodu nebo když potřebují k lékaři, že třeba chtějí věřícího gynekologa. Ale těch témat je hodně různých. Aktivně spolupracujeme s Křesťanskou pedagogicko-psychologickou poradnou, od které máme i přednášky, nebo jsme měli setkání pro rozvedené. Linka víry je potom na dotazy.“

MB12: „I když jdou na ty skupinové přípravy, tak se s nimi i tak chci potkat aspoň jednou, dvakrát, protože to je důležité, vůči tomu vztahu, který s nimi potřebuju navázat. A teď je rozdíl, když ty lidi jsou z mojí farnosti a znám je 6 let, tak to si myslím, že pro ně budou přínosnější ty skupinové přípravy. Ale představa, že za mnou přijdou úplně cizí lidi, že si

odchodili 10 skupin a teď nás oddej, tak vlastně ne, že by to nešlo, ale ten náš vztah bude asi těžší. Byla by to škoda pro ten obřad, ale zároveň na manželství by to asi tak velký vliv nemělo. Nemyslím, že musí mít obojí ve stejné míře. Od skupin se dozví víc než ode mě, ale zase tam není ta větší reakce mezi sebou.“

VŠ12: „Já si myslím, že pokud je možnost té skupinové, tak je to dobrý, protože mají tu zkušenost sdílení zkušenosti. Problém je pak u té vesnice nebo městečka, že se jich prostě víc nesejde. A taky otázka času, kdy to taky zabere hodně. Tyhle nabídky jsou spíš ve větších městech, třeba v Českých Budějovicích. Potom si myslím, že je důležitá práce s těmi rodinami, aby to nezůstalo jen u té svatby, ale vyvíjelo se to nějakým způsobem i dále. Ale jde tam hodně o čas a o zájem.“

K této kategorii kódů se PhDr. Šilhavá rozpovídala také v otázce č. 4 a č. 6. viz níže.

JŠ4: „... na ten nácvik komunikačních technik je potom lepší třeba kurz Cesty efektivní komunikace“

JŠ6: „...Máme program Devatero pro rodiče o výchově, kterého se zúčastní někteří naši bývalí snoubenci. Potom pořádáme Adventní zastavení pro manžele, nebo je potkáme při pouti ke sv. Valentýnu. Taky jednou do roka děláme setkání pro mladé manžele, na které zveme manžele do pěti let, kdy je vlastně taky nějaká přednáška a interaktivní část, kde se jich zase zeptáme, jak na tom jsou a s čím by potřebovali pomoc.“

Kategorie kódů: **PŘEKÁŽKY MANŽELSTVÍ**

Téma překážek je velmi rozsáhlé a složité, otázku jsem položila pouze kněžím, protože si nemyslím, že by se s tímto problémem v CPR běžně setkávali. Jedná se tedy o otázku č. 10, ale i v otázce č. 6 (viz níže), jsme s Martinem Bráchou na toto téma narazili, budu jeho slova tudíž citovat i zde.

Otázka č. 10 OK: Setkal jste se někdy s překážkou manželství, která se musela řešit? Pokud ano, s jakou a jak jste postupoval?

Otázka c. 6 OK: Jak lze postupovat, pokud o přípravu na manželství stojí pouze jeden ze snoubenců nebo pokud se aktivně zapojuje pouze jeden a přístup druhého je spíše laxní? Máte takovou zkušenost?

MB10: „Dost často smíšená manželství, která se řeší povolením od biskupa, ale to je pro nás už opravdu jen formální záležitost, která je vyřízená obratem. Už se to ani nezjišťuje, dnes je to totiž bohužel, hodně časté. Někdy, třeba když je někdo rozvedený a chce se znovu

vzít, tak tam je potom také problém a řeší se, jestli je to možné, jestli byl předchozí sňatek platný nebo ne. Pokud byl, tak se s tím bohužel nedá nic dělat, a pokud ne, tak se to dá vyřešit, ale to je na delší dobu. S dalšími jsem se zatím nesetkal.“

VŠ10: *„Řešil jsem samozřejmě ten dispenz u smíšených manželství. Nějaká manželství jsem i zplatňoval, když byli sezdaní civilně, když se potom nechali pokřtít. Pak jsem také řešil otázku rozvedených, když se žádá o zneplatnění prvního manželství, aby se mohli vzít v kostele. A privilegium Paulinum. Složitější věci dávám výš.“*

MB6: *„...nebo prostě má k té církvi až takový trochu odmítavý vztah, i když si myslím, že kdyby měl hodně odmítavý vztah, tak už je to trochu na překážku k tomu manželství...“*

Kategorie kódů: **MOTIVACE K CÍRKEVNÍMU SŇATKU**

Téma motivace jsem neměla zadáno přímo v otázkách, nicméně vyplynulo z rozhovorů při otázkách číslo 5 a číslo 9, a proto mi přijde důležité o něm pohovořit. Opět se jednalo pouze o téma, které vyplynulo z rozhovoru s knězi.

Otázka č. 5 OK: Volí snoubenci v dnešní době častěji svatební obřad se mší nebo bez ní? Co si o tom myslíte a proč si myslíte, že tomu tak je?

Otázka č. 9 OK: Kdy si myslíte nebo máte zkušenost s tím, kdy je ta nejvhodnější doba na vstup do manželství (věk, jak dlouho je pár spolu...) nebo je to zcela individuální?

Podotázka: Jaká si tedy myslíš, že je nejčastější motivace ke svatbě v kostele?

MB9: *„...Dost často tvrdí, že chtějí ten vztah posunout dál, což je pro mě hodně nestabilní odpověď, protože mi přijde, že ten vztah se musí pořád posouvat dál, ať už spolu chodíme nebo jsme manželé. Což svatba samozřejmě je velký krok a zvláště pro nás katolíky a pokud to oni takhle vnímají, tak je to super a dává to smysl. Pro někoho je to, pro takové ty tradiční křesťany, je to ten moment, kdy konečně můžou založit rodinu apod. I závazek hraje roli v motivaci, že chtějí zůstat spolu. Ale takové to, že svatba v kostele je hezká a romantická, tak to mi tedy nepřijde jako pádný důvod.“*

VŠ5: *„Co se týče té motivace, tak když mi řeknou, že je to v kostele hezčí a delší než na úřadě, že na tom úřadě je to tak 15 minut, že to by si snad ani nepamatovali, že se vzali, tak to mi nepřijde relevantní. Nebo i je špatná motivace, že když se vezmou v kostele, tak ten vztah vydrží. To neznamená, že se Bůh o všechno postará, to je potřeba budovat a starat se o ten vztah pořád a Bůh nám v tom jen pomáhá a dává požehnání, ale ne, že necháme všechno na něm.“*

Kategorie kódů: **SVATEBNÍ OBŘAD A MANŽELSKÝ SLIB**

Obřad a slib se prolínaly celým rozhovorem, a proto je důležité zde zmínit větší množství otázek. I z toho důvodu, že je to téma důležité a rozsáhlé.

Otázka č. 2 OK: Co je potřeba vybrat k přípravě na obřad, co z toho vybíráte vy a co snoubenci?

Otázka č. 3 OK: Jak dlouho trvá příprava na manželství před obřadem? Je to podle vás dostačující?

Otázka č. 4 OK: Jaká jsou témata k řešení a co páry nejvíce zajímá?

Otázka č. 5 OK: Volí snoubenci v dnešní době častěji svatební obřad se mší nebo bez ní? Co si o tom myslíte a proč si myslíte, že tomu tak je?

Otázka č. 3 OCPR: Jaká oblast páry nejvíce zajímá? Budování vztahu, udržení víry, prevence hádek, výchova dětí...?

MB2: *„Nechávám jim vybrat texty ze SZ i NZ, pokud nemají vyloženě preferenci, tak já sám si chci většinou vybrat evangelium, ale kdyby na něčem vyloženě jako trvali, tak jim to nechávám. Pak mají volbu ze dvou až tří variant slibu, to si můžou vybrat. Jsem rád, když si vyberou přímluvy. A pak samozřejmě, co se týká nějaké hudby, tak si vybírají sami s varhaníkem nebo s kapelou.*

Podotázka: Co si vybírají nejčastěji za texty?

„No tak klasika, „o stvoření člověka“, „Bůh stvořil člověka jako muže a ženu“, „kdybych neměl lásku, byl bych, jako zvučící zvon“ – Genesis a knihy Korintánům atd.“

Podotázka: A je nějaký text, který tě překvapil nebo který bys jim třeba neschválil?

„Vybírají si z těch předvybraných pro obřady a pokud by si vybrali něco úplně jiného a odpovídalo by to tomu nějak, tak bych s tím asi taky neměl problém.“

VŠ2: *„Je možnost vybrat si čtení. Přímluvy jsou dané, některé se můžou vynechat. Stalo se mi jen párkrát, že by si texty vybrali, většinou to nechávají na mně. Pokud jsou praktikující a vědí o co se jedná, tak si je mohou vybrat. U církevní svatby se musí sepsat státní a církevní papíry.“*

VŠ3: *„...A často na začátku rozebíráme slib, aby tomu porozuměli a za vším si stáli...“*

MB4: „Trochu doufám, že je to ta komunikace, to je asi téma, na kterém si i já zakládám, což si myslím, že je důležité právě pro tu přípravu do života a na manželství. Potom bych byl rád, kdyby to byl slib, a to se i docela diví, co tam v tom slibu vlastně jako je, což taky může být zajímavý. A co je jako ve smyslu nejvíce zajímavá, tak to je ten obřad samotný, to je nejvíce zajímavá. Ale já se snažím jim právě ukázat, že ten obřad zvládneme i bez té přípravy, když na to přijde, ale to ostatní ne.“ „...komunikace a slib jsou pro mě nejtěžejnějším momentem přípravy na manželství...“

MB5: „Tím si vlastně nejsem jistý, asi bude víc jen těch obřad beze mše, ale vlastně úplně za to neručím. Protože dneska už hodně ubývá těch tradičních věcí, že prostě musíš mít svatbu v kostele, aniž bychom věděli, proč to chceme. Takže potom zase ty lidi, co ví, proč chtějí svatbu v kostele, tak dost často chtějí i tu mši, protože jim to dává smysl.“

„Ti, co si vybírají jen ten obřad, tak snad ne z toho důvodu, že by to bylo kratší, to už si myslím, že je ten další motiv, ale spíš, proto, že vlastně na ty mše normálně nechodí, nežijí s tou církví natolik, takže by to vlastně opravdu nedávalo smysl ani pro ně, natož potom pro lidi okolo nich. Často jim to i doporučuji, že to prostě nemá smysl dělat se mší v takovou chvíli. Zvláště, když je to smíšená svatba, že jeden je věřící a druhý ne, tak potom by to bylo i zvláštní z hlediska liturgie, že vlastně ta liturgie by měla být společná, čímž se potom stanou jedním, protože by to mělo být nějakým společným projevem. Potom když tam najednou, jde k přijímání jen jeden z nich a druhý nic, tak je to zvláštní. Ale i to se dá nějak zvládnout, ale záleží na té konkrétní situaci lidí. Ale zase, když je jeden úplně nepokřtěný, tak u nás to není úplně zakázané, ale třeba v hradecké diecézi, tak tam je vysloveně nařízené, že pokud je jeden nepokřtěný, tak prostě bude povolen jenom obřad. Ale všude se musí žádat biskupa o svolení smíšeného sňatku.“

VŠ5: „Moc svateb se mší jsem taky neměl. Pokud jsou oba pokřtění a praktikující, tak jsou se mší svatou, ale často jsou smíšené, tak tam je i vhodnější udělat svatbu beze mše. I co se týká potom přijetí svátostné eucharistie, protože tam jde o to spojení v jedno, a to musí přijmout oba a když to pak vezme jen jeden, tak to nemá ten správný význam.“

JŠ3: „...posledním tématem je svatební obřad a obsah manželského slibu. Každý večer máme podrženou jednu část manželského slibu, kterou probíráme a promýšlíme ty věty, tak aby až si ten slib budou dávat, tak aby si mohli stát za tím každým slovem.“

Kategorie kódů: **KOMUNIKACE VE VZTAHU**

Nad tématem komunikace se všichni moji respondenti shodli, že je nejdůležitějším bodem přípravy na manželství, zdravého vztahu a později manželství. I nejrůznější odborníci z řad psychologů a jiných oborů jsou toho názoru, že správná komunikace vede k lepšímu soužití a lepším mezilidským vztahům. A pokud není komunikace mezi partnery nebo manželi na správné úrovni, může vést až k rozchodu nebo rozvodu.

Otázka č. 1 OK: Co ve své praxi používáte za zdroje na informace k předání?

Otázka č. 4 OK: Jaká jsou témata k řešení a co páry nejvíce zajímá?

Otázka č. 7 OK: Máte zkušenost s tím, že by se partnerství rozpadlo vlivem přípravy na manželství?

Otázka č. 11 OK: Je časté, že by se manželé modlili společně nebo že by naopak třeba každý chodil do jiné farnosti? Máte tyto informace?

Otázka č. 4 OCPR: Učíte páry, jak správně vést manželský (partnerský) rozhovor? Jaký způsob nebo technika se vám osvědčila?

VŠ1: „...*U mužů si myslím, že je problém vyjadřování emocí a ženy to zas potřebují vědět a slyšet častěji. Přirovnávám muže k hlavě a ženu k srdci -> jeden bez druhého nemůžou fungovat a potřebují se navzájem = muže dělá žena a ženu dělá muž. Zdůrazňuji, že je potřeba poznat i rodiče a sourozence ještě před svatbou, protože takhle nějak bude potom fungovat i moje domácnost a moje rodina z nějaké části. A vykomunikovat si, co budeme dělat a co ne, co se nám líbí a co vůbec.*“

MB4: „*Já doufám, že je to ta komunikace, to je asi téma, na kterém si i já zakládám, což si myslím, že je důležité právě pro tu přípravu do života a na manželství...*“ „...*komunikace a slib jsou pro mě nejstěžejnější moment přípravy na manželství...*“

MB7: „*Jednou se mi to stalo. Rozlišili, že to k tomu nebude, což je vlastně hezké.*“

Podotázka: Myslíš, že ta příprava na to měla vliv?

„*Možná trošku ano, ale nevím, asi s nějakým pocitem už jsem to vnímal před tím, že to nebude ono a nějak se nám asi podařilo otevřít, hlavně v té komunikaci, že si uvědomili, že nejsou schopni komunikovat, takže to vlastně jako není k tomu.*“

MB11: „...Chci, aby tohle měli vyříkané, než přijdou do manželství, protože na to opravdu narazí a může to vést i k rozvodu. Myslím, že je špatně, když mezi sebou neřeší duchovní život, kdyby si to každý řešil po svém, tak to potom není, že se stávají jedním a všechno spolu budou řešit. Myslím, že to spolu musí řešit, povídat si o tom a sdílet, nemusí mít nutně všechno stejně, ale měli by se umět o tom bavit.“

JŠ4: „Je to vlastně předmětem všech večerů. Jsou různé techniky, kdy třeba ve skupinkách nebo v páru něco probírají, probíhá to interaktivní formou, kdy je potřeba rychle rozprodit komunikaci. Jedním z cílů je, aby před sebou neměli žádné tabu a mohli si povídat o všem. Po každém večeru jim ještě posíláme do mailu otázky k tomu danému tématu, co se probíralo, takže oni můžou vlastně ještě pokračovat ve společném povídání. A techniky, já si myslím, že se to naučí praxí. K otázkám dostávají doporučení, aby si nejprve tu otázku promysleli každý sám a potom se sdíleli tak, že jeden řekne, co si myslí, druhý naslouchá, potom mluví druhý, a pak teprve si můžou říct, co ho na tom zaujalo, co ho oslovilo. Je to takový synodální přístup, kdy je vlastně dobré, že každý může vyjádřit, jak to má a ten druhý mu naslouchá. Takže je to o tom učit se naslouchat. Komunikace je hodně o naslouchání. Na nácvik technik je potom lepší třeba kurz Cesty efektivní komunikace.“

Kategorie kódů: **INDIVIDUALITA**

Manželství jako celek je nesmírně individuální záležitost, tudíž i příprava na něj, včetně obřadu, řešených témat atd. probíhá u každého trochu jinak, i když jsou předepsané postupy a témata, která se musí projít. Z mých otázek do rozhovorů se většinou jednalo o otázku ohledně počtu přípravných schůzek, o jakousi pomyslnou vhodnou dobu na uzavření manželství, ale také intimní témata jsou samozřejmě u každého jedince trochu jiná. Intimními tématy se ale budeme zabývat zvlášť níže.

Otázka č. 3 OK: Jak dlouho trvá příprava na manželství před obřadem? Je to podle vás dostačující?

Otázka č. 9 OK: Kdy si myslíte nebo máte zkušenost s tím, kdy je ta nejvhodnější doba na vstup do manželství (věk, jak dlouho spolu pár je...) nebo je to zcela individuální?

Otázka č. 10 OCPR: Kdy si myslíte nebo máte zkušenost s tím, kdy je ta nejvhodnější doba na vstup do manželství (věk, jak dlouho spolu pár je...) nebo je to zcela individuální?

MB3: „Dávám většinou 5 setkání, někdy je jich víc, podle toho, jak se známe a tak podobně. Spíš je to o tom, že na tom šestém setkání bychom se bavili vysloveně o modlitbě, o duchovním životě apod. a to ne vždycky s těmi páry je reálné, protože většina těch párů na tohle není...“

MB9: „Myslím si, že je to individuální. Že někdy jsou na to připraveni za rok a někdy za 5. A někdy prostě i po šesti letech zjistí, že to opravdu nepůjde. Spíš si myslím, že záleží, jak se opravdově poznali, jak se znají a jestli jsou ochotní s těmi věcmi něco dělat. To se dá poznat třeba za rok, ale někdo to neví, ani po 5 letech, ale v tomto případě si skoro myslím, že to pak už ani nezjistí. Že vlastně ty úplně přechozené vztahy taky nejsou úplně dobré, ale hlavně ptát se po motivaci, proč se chtějí brát. Ale obojí vlastně může být dobře, po roce i po 5.“

VŠ3: „U mě jsou to běžně minimálně 3 přípravy. Připravujeme se na to celý život, už od dětství, ale já si myslím, že je tady důležitější, aby jeden druhého respektoval a aby se navzájem chápali, že každý vnímá věci jinak, a to já je stejně za těch pár setkání nenaučím. Je potřeba naučit se, hledat sílu a sebevědomí u Boha. Dávám hodně důraz na tu psychologii, a i tedy určitý základ z Bible – Boží plán. A často na začátku rozebíráme slib, aby tomu porozuměli a za vším si stáli. Otázka, co se týče dětí, tak to taky můžu vynechat, když jsou třeba starší. Nedělám to plánování rodičovství, to za mě dělají jiní odborníci, třeba na těch skupinových sezeních.“

VŠ9: „No tak to je určitě nesmírně individuální.“

JŠ10: „Je to hodně individuální. Dnes často řeší, jestli se vezmou už při studiu nebo až potom, jak to bude s rodinou a tak. Psycholog Jeroným Klimeš píše o přechozených vztazích, zpracoval vlastní studii. Ale jsou i páry, které jsou spolu dlouho a ta příprava je restartovala a mají spolu hezký vztah a je to prostě jedinečné. A zase u těch starších párů po třicítce, ti už spolu nepotřebují chodit 4 roky, ale stačí jim rok. A zase jsou tady mladé páry, kteří ještě studují a pracují a žijí ten život a nečekají až budou mít všechno hotové. A všem to může klapat stejně hezky. Z hlediska vhodného času pro početí je lepší se brát dřív, ale v poslední době přicházejí snoubenci kolem třicítky. Zde potom nastupuje téma, jak vůbec mít děti. Je potřeba u toho myslet i na prarodiče, aby si ty vnoučata užili a mohli jim něco předat. Ale zase dnes je tolik možností a lidé potřebují vydržet a osobnostně vyrůst, že chápu, že ani nejde, aby se brali všichni kolem 20.“

Kategorie kódů: **POMOC PŘI MANŽELSKÝCH KRIZÍCH**

Během manželství samozřejmě přijdou různé situace, které není snadné vyřešit a mnohdy je potřeba pomoc třetí osoby nebo odborníka. Kněží se s tímto tématem setkávají v rámci pastorační péče a Centrum pro rodinu má také co nabídnout. Páry se na ně obracejí s různými tématy, a to jak v prvních letech manželství, tak i po několika letech společného soužití. Narážíme zde i na individualitu, kdy taková krize může přijít v jakémkoliv roce manželství a měla by se začít řešit včas. Čím dříve, tím lépe jí mohou oba partneři projít, a tím kratší tato doba může být. I co se týče sociálních služeb a poraden, jejich služby jsou využívány spíše až v manželství nebo dlouhotrvajícím partnerství než během přípravy na manželství. Avšak rozpad partnerství během přípravy na manželství také není výjimkou a moji respondenti se s takovou situací setkali.

Otázka č. 7 OK: Máte zkušenost s tím, že by se partnerství rozpadlo vlivem přípravy na manželství?

Otázka č. 8 OK: Jaké sociální služby nebo poradny byste párům doporučil mimo skupinová pastorační sezení?

Otázka č. 5 OCPR: Máte zkušenost s tím, že by se partnerství rozpadlo vlivem přípravy na manželství?

Otázka č. 6 CPR: Co radíte pro zvládání krizí v manželství? Chodí za vámi manželé při řešení manželských krizí?

MB7: *„Jednou se mi to stalo. Rozlišili, že to k tomu nebude, což je vlastně hezké.“*

Podotázka: Myslíš, že ta příprava na to měla vliv?

„Možná trošku ano, ale nevím, asi s nějakým pocitem už jsem to vnímal před tím, že to nebude ono a nějak se nám asi podařilo otevřít, hlavně v té komunikaci, že si uvědomili, že nejsou schopni komunikovat, takže to vlastně jako není k tomu.“

MB8: *„Spíš chodí teda až, když jsou manželé a přijdou nějaké problémy.“*

VŠ7: *„Jednou se mi to stalo, když jsem připravoval dvě sestry na svatbu a potom ta jedna se rozešla s tím klukem, a nakonec byla svatba jen toho jednoho páru. Ale za pár let se zase nějakým způsobem sešli a dopadlo to tedy dobře. Ale bylo to pro tu jednu slečnu docela bolestivé, když pak byla na svatbě té své sestry.“*

VŠ8: „*No to mě mrzí, že při těch krizích třeba, i když jim to nabízím, tak za mnou většinou nepřijdou a pak se dozvím, třeba i z třetí ruky, že se rozvedli. Asi bych je někam mohl odkázat. To je bolestné, protože si myslím, že se to ve většině případů dá řešit v těch začátcích a dá se tomu předejít.*“

JŠ5: „*Ano to se stalo, a myslím si, že to je hodně dobře. Když při tom sdílení probírají ty běžné věci života a zjistí, že to není k tomu, tak je lepší to zjistit dříve než-li později. Ale spíš se tady utvrdí, že si vybrali toho správného partáka do života. Ale určitě se to děje. Někteří se i rozešli a pak se zase sešli.*“

JŠ6: „*My jsme sice centrum, ale vlastně máme jen dva plné úvazky, takže to moc nejde. Ale máme tu poradnu a k paní doktorce se určitě nějaké páry přihlásily. Máme program Devatero pro rodiče o výchově, tak tam jdou zas někteří snoubenci. Potom pořádáme Adventní zastavení pro manžele, nebo je potkáme při pouti ke sv. Valentýnu. Taky jednou do roka děláme setkání pro mladé manžele a zveme manžele do pěti let, kdy je Na programu je taky přednáška a setkání ve skupince, kde se jich ptáme, jak na tom jsou a s čím by potřebovali pomoc. Většinou přichází ti, co nemají třeba ve farnosti zázemí, společenství.*“

Kategorie kódů: **INTIMNÍ TÉMATA**

Intimní charakter témat vyplynul z rozhovorů z otázek, které jsem měla předem připravené. Ujistila jsem se, že intimita znamená pro každého něco jiného a jen zřídka to je v dnešní době tělesnost nebo sexualita, což by se na první pohled nemuselo zdát.

Otázka č. 1 OK: Co ve své praxi používáte za zdroje na informace k předání?

Otázka č. 4 OK: Jaká jsou témata k řešení a co páry nejvíce zajímá?

Otázka č. 3 OCPR: Jaká oblast páry nejvíce zajímá? Budování vztahu, udržení víry, prevence hádek, výchova dětí...?

Otázka č. 8 OCPR: Jak partneři obvykle reagují na otázky ze sexuální oblasti? Stydí se, mluví otevřeně, chtějí toto téma probírat? Co je pro ně jiné, více intimní téma, než toto? (vztah k Bohu, rodina, práce...)

MB4: „*... vypustil jsem právě něco z těch příprav, co jsem měl v Praze. Sexualita a podobně, tak si myslím, že nemám dostatečnou erudici, na to abych jim do toho zasahoval, někdy se na to dostaneme v rámci rozhovoru, to je v pořádku, ale asi to není na to, abych já byl schopen jim dělat nějakou přednášku. A potom nějaké odborné psychologie a tak, to si právě můžou dovolit na těch setkáních, protože tam mají odborníky, ale to já asi nejsem schopen*

nabídnout. Je to i docela intimní téma, které si myslím, že by měli probírat s někým, kdo tomu rozumí“

VŠ1: „...emoční stránka, která je taky důležitá, což emočně se odhalit je více intimní než fyzická intimita. Dávám velký důraz na úctu, protože, když ztratím úctu, tak je to další krůček k nevěrnosti.“

JŠ3: „... další téma je o psychologii, takže zase jednota a odlišnost muže a ženy, což se teď hodně posouvá, že jsou na to téma citliví, tak je potřeba k tomu i tak přistupovat, pak vztahy k rodičům, což je taky hodně citlivé téma.“

JŠ8: „Tím, jak je přednáška laděná k hlubšímu kontextu, a ne k sexuálním technikám, tak jsou otevření a jsou z toho hezká setkání. Intimnější téma je individuální, ale hodně se jedná o duchovní život nebo o rodinné zázemí.“

10.1 Tabulka 1 – Zjištěné informace od respondentů z výzkumných rozhovorů

	Martin Brácha	Václav Šika	Jana Šilhavá
Zdroje	Praxe, příprava u sv. Vojtěcha	Praxe, příprava u sv. Vojtěcha	Praxe, literatura (Traxler, Opatrný)
Kurzy, služby	Umí doporučit na koho se obrátit	Umí doporučit na koho se obrátit	Umí doporučit na koho se obrátit, k dispozici hodně kurzů v CPR
Překážky	Smíšená manželství, rozvedení	Smíšená manželství, rozvedení	-
Motivace	Dobrá x špatná	Dobrá x špatná	-
Obřad	Páry nejvíce zajímá, lze provést i bez přípravy (při nejhorším)	Páry nejvíce zajímá	-
Slib	Považuje za nejdůležitější část přípravy na	Považuje za nejdůležitější část přípravy na	Považuje za nejdůležitější část přípravy na

	manželství a obřadu -> kladen velký důraz	manželství a obřadu -> kladen velký důraz	manželství a obřadu -> kladen velký důraz
Komunikace	Kladen velký důraz -> jádro vztahu	Kladen velký důraz -> jádro vztahu	Kladen velký důraz -> jádro vztahu
Individualita	Počet přípravných setkání, vhodná doba na uzavření manželství	Počet přípravných setkání, vhodná doba na uzavření manželství	Vhodná doba na uzavření manželství, intimní témata
Manželské krize	Zkušenost rozpadnutí vztahu během přípravy, využívání služeb v krizích	Zkušenost rozpadnutí vztahu během přípravy, spíše nevyužívání služeb v krizích	Zkušenost rozpadnutí vztahu během přípravy, využívání služeb v krizích
Intimita	Sexualita, psychologie	Emoce	Psychologie muže a ženy, rodina, duchovní život

11 Pozorování – kurz Pastoračního střediska pražského arcibiskupství

V rámci domlouvání rozhovoru s paní PhDr. Janou Šilhavou mi bylo umožněno podívat se na předposlední seminář kurzu „*Přípravy na manželství*“ na téma „*Jak prožívat vztah k Bohu*“. Tuto přednášku vedli manželé Betincovi, jak už jsem zmínila v předchozí kapitole. Večer byl rozdělen do dvou bloků, na přednášku a aktivní práci ve skupinkách, kam mi ale nebyl umožněn přístup, z pochopitelných důvodů – soukromí snoubenců. Přednáška trvala necelou hodinu a přednášející mluvili poutavě, zaujatě a srozumitelně, bylo vidět že tématu rozumí a mají s ním zkušenosti. Oba jsou povoláním kantoři, tudíž jim mluvení před několika lidmi nedělalo problém. Také se mi líbilo, že pro lepší představu uváděli příklady z praxe. Semináře se účastnilo cca 30-35 párů a působili na mě dojmem, že je téma zajímavá.

Během každého večerního setkání v tomto kurzu se probírá jedna věta z manželského slibu: „*Já, (jméno), odevzdávám se tobě, (jméno), a přijímám tě za manželku (manžela). Slibuji, že ti zachovám lásku, úctu a věrnost, že tě nikdy neopustím a že s tebou ponesu všechno dobré i zlé až do smrti. K tomu ať mi pomáhá Bůh. Amen.*“ Při mé návštěvě byla hlavním bodem věta „*K tomu ať mi pomáhá Bůh*“. Cílem bylo vysvětlit snoubencům, že duchovní život je nedílnou součástí každého z nás, a tudíž ho nelze vypustit ani z manželského soužití. Každý jedinec duchovní život prožívá jinak, někdo hlouběji, někdo povrchněji, nicméně je důležité společně ho sdílet, i když ne vždy nutně stejným způsobem. Pro méně věřící nebo nevěřící snoubence bylo řečeno, že v duchovním životě nejde o nějaké rituály nebo úkony, extatické stavy a omezování svobody, hlavním bodem je, že Bůh je garantem, kdy on nás povznáší, někam kam my už nemůžeme a je tu pro nás. Prostřednictvím manželského slibu si prosíme o jeho požehnání a jeho přítomnost v našem manželství.

V každodenním shonu lidských radostí a strastí je dobré mít na toto téma vyhrazený čas a neodsouvat ho na vedlejší kolej, to se týká hlavně praktikujících křesťanů. Pokud se chtějí začít modlit společně, měli by s tím začít co nejdříve, pokud možno ještě před tím, než se jim narodí děti. Protože pokud se budou chtít věnovat modlitbě v rámci rodiny, tak ta musí vycházet ze společné modlitby partnerů, ale neměla by ji nahrazovat. Avšak modlitba společná je nereálná, pokud se nemodlíme sami, v takovém případě nemáme co přinést a může se objevit pocit podrázenosti. Jak uvedl na jedné ze svých přednášek Mons. Tomáš Holub, společná modlitba má určité principy a prvky. Jsou to: modlit se spolu musí chtít oba, je to cesta velmi malých a pomalých krůčků a je tedy třeba být trpělivý a nevzdávat se, je

potřeba vytvořit takový prostor, ve kterém se budou oba cítit dobře, vhodné je také přinášet do společné modlitby zkušenosti z modlitby osobní, důležitá je také pravidelnost.¹³²

¹³² *Podněty ke společné modlitbě manželů*, z přednášky Mons. Tomáše Holuba, text Centra pro rodinu

12 Diskuse

V poslední kapitole bakalářské práce bych ráda nastínila, co jsem se dozvěděla k následujícím výzkumným otázkám, které jsem si stanovila před začátkem psaní práce. První a hlavní otázkou bylo „*Jak probíhá příprava na manželství v římskokatolické církvi?*“ Je to otázka obsáhlá a na základě výzkumných rozhovorů i nastudované literatury mohu říct, že příprava na manželství probíhá teoreticky už od našeho dětství, kdy vnímáme hlavně vzorek našich rodičů a vztah mezi nimi. Samozřejmě v pozdějším věku nastupuje bližší a bezprostřední příprava, kterou se tato práce zabývala zejména. Tím se dostáváme k druhé výzkumné otázce, čímž je „*Jak dlouho celý proces trvá a co je potřeba splnit?*“ Tento proces tedy nějakým způsobem trvá celý náš život. Jak jsem se dozvěděla prostřednictvím rozhovorů, v dětství pozorujeme a přebíráme různé zvyky apod., během bezprostřední přípravy se zaměřujeme více prakticky na budoucí manželství. Více se věnujeme potřebným tématům, blíže poznáváme jeden druhého a je to období, kdy je důležité vyříkat si spoustu (možná doposud neobjevených) věcí, vzdělávat se a pracovat na vztahu společně. Při individuální přípravě na manželství by se mělo uskutečnit cca 6 setkání, jak to píše literatura, ale z praktického hlediska není vždy vhodné nebo potřebné zaměřovat se na všechna daná témata. Např. pokud se chce dát seždat starší pár, není u nich nutné strávit večer nad rozebíráním rodičovství, protože buď už rodiči jsou nebo už tu není velká šance, že by jimi ještě byli. Záleží ale samozřejmě na domluvě mezi knězem a partnery a na individuální situaci. Je tedy běžné, že setkání probíhá třeba pětkrát nebo v některých případech jen třikrát, záleží na situaci. V rámci skupinových setkání v Centru pro rodinu v pastoračním středisku Pražského arcibiskupství se běžně setkává kolem 30 párů během osmi setkání. Dle literatury by se při individuálních přípravách na manželství mělo objevit i téma partnerské psychologie nebo sexuality. Z praktického hlediska se ale právě tato témata často z individuálních příprav vynechávají a přenechávají se buď samotným snoubencům, s doporučením odborné literatury nebo na skupinové přípravy. Jeden z důvodů vypouštění těchto témat, který jsem se v rámci praktické části dozvěděla, je kněžská nedostatečná zmapovanost těchto témat, citlivost tématu pro partnery a další. Centrum pro rodinu se hodně řídí literaturou napsanou Ing. Ladislavem Traxlerem a páterem Alešem Opatrným, z jejichž knih jsem čerpala.

Svatbou to ale nekončí, udržet zdravý a láskyplný vztah je práce na celý život, je potřeba jeden druhého podržet v krizových situacích a být tu pro sebe v dobrém i zlém, jak stojí v manželské smlouvě. Je potřeba aby do manželství chtěli vstoupit oba snoubenci dobrovolně, aby mezi sebou sdíleli všechna témata a neměli před sebou žádná tabu.

Z formálních záležitostí, které jsou potřeba před sňatkem splnit, je setkávání s oddávajícím knězem, pokud to jde být pokřtěn a pokud ne, požádat o dispenz překážky manželství. Také je vhodné navštěvovat skupinová sezení pro budoucí manžele, která se ale konají spíše ve větších městech, lidé na vesnici nebo menších městečkách často takovou příležitost nemají.

Třetí stanovenou výzkumnou otázkou bylo „*Proč je příprava na manželství potřeba?*“ Z hlediska samotného páru je prospěšná pro upevnění vztahu snoubenců, popřípadě pro vyjasnění některých záležitostí. Je však prospěšná i pro společnost a stát, protože pokud jsou snoubenci řádně připraveni a navzájem se dobře poznali, může se tím, předejít zbytečným konfliktům a případnému rozvodu. Tudíž ulehčit státu z hlediska rozvodového procesu, přerozdělování majetku a řešení péče o děti. Samozřejmě i pro potomky je lepší, když manželé zůstanou spolu, pokud se nejedná o závažnější důvody. Hlavně z hlediska psychického zdraví.

Co se týče nečekaných zajímavostí, které nebyly předmětem výzkumu, mě překvapilo, že při církevním obřadu je možno, aby pár oddal i proškolený laik, do této doby jsem si myslela, že laik může oddávat pouze v rámci občanského (civilního) obřadu, nikoliv církevního. Jako další mě zaujalo, že se v církvi klade důraz na neodsuzování a neizolování rozvedených jedinců, že je to dokonce doporučováno Svatým otcem, jelikož moje osobní zkušenost je jiná. Osoby v mém blízkém okolí mají právě negativní zkušenost, jak s knězi, tak se společenstvím, co se týče života po rozvodu z vážného důvodu.

Výzkumná část je vedena amatérsky, byla to moje první příležitost k vedení výzkumu i rozhovorů a touto cestou bych ráda upozornila na jeho nedostatky, i když jsem se snažila, aby byl můj výzkum co nejvíce přínosný. Při další příležitosti psát kvalifikační práci, bych ráda získala více respondentů k rozhovorům, i když jsem se v tomto případě snažila získat větší počet, bohužel neúspěšně. U některých potencionálních respondentů z důvodu údajné časové náročnosti, u jiných z nezájmu o participaci na daném tématu nebo z nedostatečné známosti mezi mnou a dotyčným, což mi nepřijde jako relevantní důvod, jelikož se jednalo o výzkum, nikoliv o samotnou přípravu na manželství. Snažila jsem se menší počet respondentů, alespoň trochu nahradit nezúčastněným pozorováním.

13 Závěr

Z výsledků výzkumu na téma Příprava manželství v římskokatolické církvi v sociálním kontextu je zřejmé, že je tato předmanželská záležitost více než potřebná. Je vhodná pro hlubší poznání obou partnerů, prohloubení jejich vztahu, rozvinutí komunikačních dovedností atd. Nejedná se pouze o přípravu svatebního obřadu, jak by si mnozí mohli myslet. Do budoucna z této přípravy na manželství budou moci partneři čerpat v oblastech výchovy dětí, vedení potomků k víře, porozumění partnerovi nebo při řešení manželských krizí. Pro manželské páry je v České republice několik dalších kurzů, jak své manželství povznášet na vyšší úroveň, jak předejít zbytečným komplikacím a zachovávat harmonický vztah i po několika letech společného soužití. K dispozici jsou také církevní společenství, kněží nebo nejrůznější manželské poradny, na které se mohou manželé obrátit a nalézt u nich pomocnou ruku v případě potřeby.

Jelikož během přípravy snoubenců na manželství oddávající kněz zjišťuje případné překážky manželství, otevírá témata, kterými by se jinak snoubenci možná ani nezabývali, začleňuje do příprav i obě rodiny páru, i když jen z teoretického hlediska. Snaží se získat informace, jak jejich společný život vypadá, ať už v oblasti společného bydlení, víry, vztahů mezi rodinami, v sexuální oblasti i pohledu na případné potomky. Může tato příprava působit jako preventivní prvek předcházející různým problémům, které mohou během života v manželství nastat. Je tudíž prospěšná pro stát a jeho chod, jejím prostřednictvím lze předejít rozvodovosti, nezaměstnanosti, psychickým problémům, závislostem atd. Už jen z toho důvodu, že pokud bude fungovat manželství, bude fungovat i rodina a tím pádem, se všichni členové v případné krizi budou moci na někoho obrátit a navzájem si vypomoci místo toho, aby tím zatěžovali stát. Více by se tak uplatňoval princip subsidiarity.

Prostřednictvím této bakalářské práce jsem se chtěla dozvědět, jak tato příprava probíhá, na jaká témata naráží a v čem může být partnerům i okolí prospěšná. Jak dlouho celý proces trvá a co vše je potřeba mít před svatebním dnem splněno. Hlavně díky otevřenosti respondentů mého výzkumu jsem mohla odpovědi na tyto otázky získat a nejen to. I když to nebylo hlavním předmětem mé kvalifikační práce, téma rozvodovosti se k manželství váže a nejednou jsem na něj v průběhu psaní práce narazila. Proto bych ráda doporučila, aby v praxi administrátoři farností kladli větší důraz a snahu na začleňování rozvedených jedinců, kteří by jistě rádi zůstali členy společenství a měli pocit, že se mohou na někoho obrátit a zkrátka v tom nejsou sami.

Seznam použité literatury

Knižní a časopisecké zdroje:

Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona (včetně deuterokanonických knih): český ekumenický překlad. 28. (19. opravené) vydání. Praha: Česká biblická společnost, 2023. ISBN 978-80-7545-132-3

DVOŘÁČEK, Jiří. *Srovnání manželství podle kodexu kánonů východních církví a Kodexu kanonického práva.* časopis Revue církevního práva. č. 60. Praha: Společnost pro církevní právo, 2015. ISSN 2336-5609

HRDINA, Ignác Antonín. *K vybraným aspektům nového kanonického manželského procesu.* časopis Revue církevního práva. č. 63. Praha: Společnost pro církevní právo, 2016. ISSN 2336-5609

HRDINA, Ignác Antonín. *Kanonické právo.* Praha: Eurolex Bohemia, 2002. ISBN 80-86432-26-2

CHAPMAN, Gary D. *Pět jazyků lásky.* Přeložil Jana BUCKOVÁ. Praha: Návrat domů, 2021. ISBN 978-80-7255-441-6

KOLÁŘOVÁ, Marie. *Předmanželská smlouva a platnost manželství.* časopis Revue církevního práva. č. 71. Praha: Společnost pro církevní právo, 2017. ISSN 2336-5609

Kompendium sociální nauky církve. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008. ISBN 978-80-7195-014-1

LEE, Nicky a LEE, Sila. *Příprava na manželství.* Šesté, revidované vydání. Přeložil David Michael ČAJAN, přeložil Jaroslav PLEVA. Praha: KMS, 2021. ISBN 978-80-7664-026-9.

MATOUŠEK, Oldřich, KŘIŠŤAN, Alois (ed.). *Encyklopedie sociální práce.* Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0366-7

Nicolás, Álvarez De Las ASTURIAS. *Tridentský koncil a nerozlučitelnost manželství – hermeneutické reflexe dosahu jeho učení.* časopis Revue církevního práva. č. 62. Praha: Společnost pro církevní právo, 2015. ISSN 2336-5609

OPATRNÝ, Aleš, *Příprava na manželství, II.* vydání. Praha: Pastorační středisko při Arcibiskupství pražském, 1997. ISBN: neuvedeno

OPATRNÝ, Aleš. *Pastorační péče v méně obvyklých situacích, část II.* Praha: Pastorační středisko sv. Vojtěcha při Arcibiskupství pražském, 2001. ISBN 80-238-9101-4

OPATRNÝ, Aleš. *Pastorace zvláštních skupin*. Bibliotheca theologica. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2014. ISBN 978-80-7465-116-8

OPATRNÝ, Aleš. *Pastorační péče v méně obvyklých situacích, část I*. Praha: Pastorační středisko sv. Vojtěcha při Arcibiskupství pražském, 2001. ISBN: neuvedeno

PŘIBYL, Stanislav. *Kanonické manželské právo*. [Nová Ves pod Pleší]: Hesperion, 2021. ISBN 978-80-88353-14-0

SVOBODA, Jiří. *Zplatnění manželství v právo Katolické církve*. časopis Revue církevního práva. č. 30. Praha: Společnost pro církevní právo, 2005. ISSN 1211-1635

ŠVAŘÍČEK, Roman a ŠEĐOVÁ, Klára. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0

TRAXLER, Ladislav. *Příprava snoubenců na manželství: [metodická pomůcka k vedení křesťanských snoubeneckých kursů ve snoubeneckých společenstvích]*. Pardubice: Mlejnek, 1992. ISBN 80-85365-98-7

Internetové zdroje:

Amnesty International. *Manželství pro všechny*. [online] Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/lgbti/je-registrovane-manzelstvi-fer> [citováno dne 18.4.2024]

Autoři Paměť národa. *Mons. doc. Ing. Mgr. Aleš Opatrný, ThD. – Můj život je jedna velká historie štěstí*, 2023. [online] Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/opatrnny-ales-1944> [citováno dne 21.2.2024]

BARTOŠOVÁ, Michaela, PAKOSTA, Petr, FUČÍK, Petr. *Dlouhodobý vývoj v časování porodů a sňatků: Obstojí individualizační teorie ve světle demografických dat*. Sociologický časopis, 2012. [online] Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/23535541> [citováno 21.2.2024]

Centrum pro rodinu. *Příprava na manželství*. Pastorační středisko pražské arcidiecéze [online] Dostupné z: <https://pastorace.apha.cz/pro-rodinu/priprava-na-manzelstvi/> [citováno 24.2.2024]

GROSJEAN Pierre-Hervé. *Pornografie poškozuje pohled na ženu*. převzato z knihy Milovat doopravdy. datum vydání 25.1.2024 [online] Dostupné z: <https://www.manzelstvi.cz/priprava-na-manzelstvi/cas-znamosti/pornografie-poskozuje-pohled-na-zenu.html> [citováno 9.3.2024]

- HELEBRANT, Jakub, MÜLLER, Karel. *Manželství a homosexualita*. podcast Pastoral Brothers, datum vydání 16.2.2024. [online] Dostupné z: <https://open.spotify.com/episode/62JuBb8yKyzWrDI9vtpqV?si=c5eb14df49f7418c> [citováno 23.2.2024]
- HRDINA, Ignác Antonín. *Graciánův dekret ve zkratce*. Revue církevního práva. č. 7/97 [online] Dostupné z: <https://spcp.prf.cuni.cz/1-10/grati.htm> [citováno 16.4.2024]
- Katechismus katolické církve. 7. článek. *Svatost manželství*, 1995. [online] Dostupné z: <http://web.katolik.cz/feeling/library/KKC.pdf> [citováno 30.1.2024]
- KNĚŽ, Miloslav. *Koncil pro naši dobu – základní informace o II. vatikánském koncilu* [online] Dostupné z: <https://www.pastorace.cz/tematicke-texty/koncil-pro-nasi-dobu-zakladni-informace-o-ii-vatikanskem-koncilu-miloslav-knez> [citováno 6.2.2024]
- KUČERA, Matěj. *Senát kývl na nová partnerství pro stejnopohlavní páry. Co novela přináší?*. Lidovky.cz, 17.4.2024. [online] Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/stejnopohlavni-pary-senat-partnerstvi-novela-zakon.A240417_174536_in_domov_lvot [citováno dne 18.4.2024]
- Modrý kříž. *Pastorační péče*. [online] Dostupné z: <https://www.modrykriz.org/poskytovane-sluzby-2/poskytovane-sluzby/> [citováno dne 18.4.2024]
- NOVÁK, David. *Mýty o manželství*. podcast Víra ve vírech doby. datum vydání 2.2.2024. [online] Dostupné z: <https://open.spotify.com/episode/13weFE8B2nq6PXEAsvuo1t?si=87c9fb68ff794350> [citováno 23.2.2024]
- OPATRŇÝ, Aleš. *Pastorační péče o nemocné. Rozhovor jako základní prostředek pastorační péče*. Pastorační středisko Praha [online] Dostupné z: <https://www.pastorace.cz/texty/knihovna/09-rozhovor-jako-zakladni-prostredek-pastoracni-pece> [citováno dne 18.4.2024]
- Pastorace.cz. *Podklady pro pastorační a duchovní život*. [online] Dostupné z: <https://www.pastorace.cz/> [citováno dne 18.4.2024]
- Primice diecézních kněží v ČR. *O primiciantovi – Martin Brácha*. [online] Dostupné z: <https://primice.cz/index.php/martin-bracha-2/o-primiciantovi/> [citováno dne 14.3.2024]

Prispěvatelé redakce FenomioFlow, Liturgie.cz. *Svatba krok za krokem*. [online] datum aktualizace 2023 Dostupné z: <https://www.liturgie.cz/temata/svatost-manzelstvi/svatba-krok-za-krokem> [citováno 12.12.2023]

RAMBOUSKOVÁ, Bohdana. *Jak je to s manželstvím pro všechny páry ve světě*. Jsme fěr, manželství pro všechny, datum vydání 5.1.2024. [online] Dostupné z: https://www.jsmefer.cz/manzelstvi_pro_vsechny_pary_ve_sвете [citováno 5.3.2024]

Revue církevního práva. Praha: Společnost pro církevní právo, 1995- [online] Dostupné z: <https://spcp.prf.cuni.cz/zakladni-informace-a-predplatne/> [citováno 7.2.2024]

SOUKUP, J. *Setkání s panem farářem-o mládí, životě, tužbách...* Zpravodaj města Kamenice nad Lipou. ročník XLI., vydáno červenec 2019. [online] Dostupné z: https://www.kamenicenl.cz/assets/File.ashx?id_org=6257&id_dokumenty=83989 [citováno 14.3.2024]

Legislativa:

Biskup katolické církve Pavel. *Dekret o apoštolátu laiků*. dokumenty 2. vatikánského koncilu, 18. listopadu 1965. [online] Dostupné z: https://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decree_19651118_apostolicam-actuositatem_cs.html [citováno 6.2.2024]

Biskup katolické církve Pavel. *Dokument o křesťanské výchově*. dokumenty 2. vatikánského koncilu, 28. října 1965. [online] Dostupné z: https://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decl_19651028_gravissimum-educationis_cs.html [citováno dne 6.2.2024]

Biskup katolické církve Pavel. *Konstituce o posvátné liturgii*. kapitola 3 – Svátosti a svátostiny, čl. 77,78. dokumenty 2. vatikánského koncilu, 4. prosince 1963. [online] Dostupné z: https://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19631204_sacrosanctum-concilium_cs.html [citováno 6.2.2024]

Biskup katolické církve Pavel. *Pastorální konstituce o církvi v dnešním světě*. dokumenty 2. vatikánského koncilu, 7. prosince 1965. [online] Dostupné z: https://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19651207_gaudium-et-spes_cs.html [citováno dne 6.2.2024]

Česká biskupská konference. *Směrnice ČBK pro přípravu na svátost manželství*. Praha, 2017.

Dokumenty druhého vatikánského koncilu. *Gaudium et spes*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. ISBN 80-7192-467-9

Kodex kanonického práva: úřední znění textu a překlad do češtiny: latinsko-české vyd. s věc. rejstř. Praha: Zvon, 1993. [online] Dostupné z: [http://www.farnostzebrak.cz/dokumenty/cic\(1983cz\).pdf](http://www.farnostzebrak.cz/dokumenty/cic(1983cz).pdf)

Sdělení přednesená generálním tajemníkem na 123. zasedání koncilu. *Lumen Gentium*, 16.listopadu 1964. [online] Dostupné z: https://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19641121_lumen-gentium_cs.html [citováno 6.2.2024]

Směrnice *Normae de conficiendo processu pro solutione vinculi matrimonialis in favorem fidei*, 2001, Převzato z KAŠNÝ, Jiří. *Bůh nás povolal k pokoji (1 Kor 7, 15): kanonická řízení ke zrušení manželství in favorem fidei*. České Budějovice. Jihočeská univerzita, Teologická fakulta, 2005. ISBN 80-704-0816-2

Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách [online] Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108> [citováno dne 9.3.2024]

Zákon č. 89/2012 Sb. občanský zákoník [online] Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89> [citováno dne 18.4.2024]

Ostatní:

AMBROSIO, Šárka, *Manželství z křesťanského pohledu*, Diplomová práce. Zdeněk Kučera (vedoucí práce). Praha: Karlova Univerzita, Husitská teologická fakulta, 2014 [online] Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/62899> [citováno dne 22.2.2024]

HOLEŠÍNSKÁ, Kateřina, *Snoubenecké přípravy jako forma prevence problémů v manželství*. Bakalářská práce. Alena Plšková (vedoucí práce). Zlín: Univerzita Tomáše Bati, Fakulta humanitních studií, 2013 [online] Dostupné z: https://digilib.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/20707/hole%C5%A1%C3%ADnsk%C3%A1_1_2013_bp.pdf?sequence=1&isAllowed=y [citováno dne 22.2.2024]

MATĚJKOVÁ, Monika, *Příprava na život v manželství z hlediska kanonického práva*, Diplomová práce. Antonín Ignác Hrdina (vedoucí práce). Praha: Karlova Univerzita, Katolická teologická fakulta, 2011 [online] Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/31836> [citováno dne 22.2.2024]

MŇUKOVÁ, Kateřina, *Civilní a církevní forma manželství v 19. a 20. století*. Diplomová práce. Helena Krmíčková (vedoucí práce). Brno: Masarykova Univerzita, Filozofická fakulta, 2011 [online] Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/fpl0k/> [citováno dne 22.2.2024]

NAVRÁTILOVÁ, Marta, *Manželství v českém právním řádu v porovnání s kanonickým právem*, Diplomová práce. Stanislav Příbyl (vedoucí práce). České Budějovice: Jihočeská Univerzita, Teologická fakulta, 2016 [online] Dostupné z: <https://theses.cz/id/8g03tv/?lang=sk;keywords=info> [citováno dne 22.2.2024]

Podněty ke společné modlitbě manželů. z přednášky Mons. Tomáše Holuba, text Centra pro rodinu

SEDLÁK, Miroslav, *Interpretace přikázání nesesmilníš v křesťanských tradicích*, Bakalářská práce. Jindřich Hamala (vedoucí práce), Praha: Karlova univerzita, Evangelická teologická fakulta, 2011 [online] Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/50827> [citování dne 9.3.2024]

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Zjištěné informace od respondentů z výzkumných rozhovorů